effata

2022.
VI. évfolyam
1. szám

A PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM HITTUDOMÁNYI KARÁNAK HITÉLETI ÉS TUDOMÁNYOS LAPJA

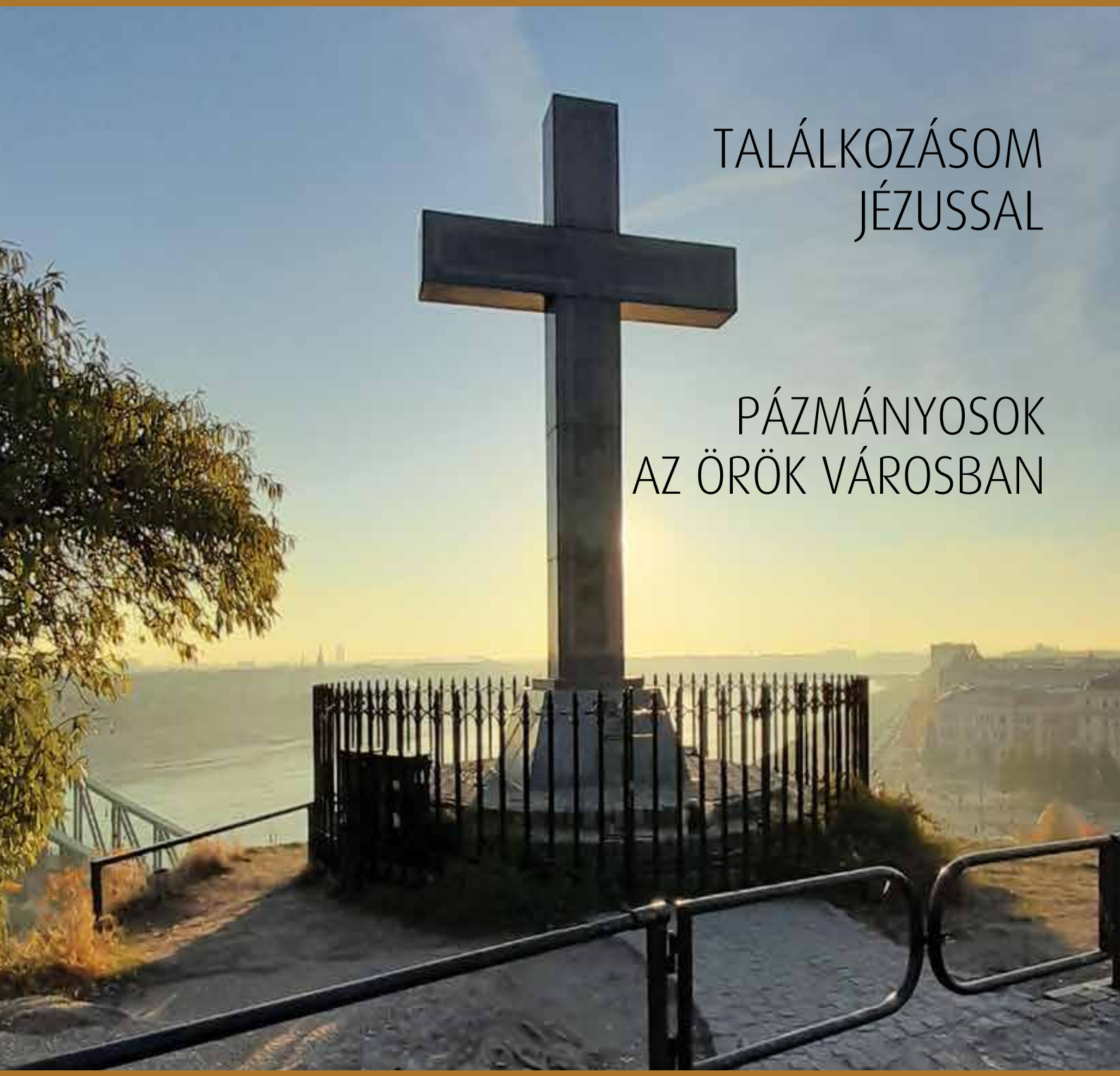

TALÁLKOZÁSOM JÉZUSSAL

PÁZMÁNYOSOK AZ ÖRÖK VÁROSBAN

A további tartalomból:

Tudomány
A SZENT HÁROM NAP
Betekintés Hans Urs von Balthasar kenotikus krisztológiájába

Interjú
„A TANÁRNAK AZ A DOLGA, HOGY MEGMUTASSA AZT A GAZDAGSÁGOT, AMI A TÁRGYÁBAN REJLIK."

Vélemény
VONZÓBBÁ LEHET-E TENNI AZ EGYHÁZAT ÉS A HITOKTATÁST A MAI FIATALSÁG KÖRÉBEN?

TARTALOM

BEKÖSZÖNTŐ 1

Jeso eszter
TALÁLKOZÁSOM JÉZUSSAL
A győri Brenner János Hittudományi Főiskola pályázatának 3. helyezést elért pályamunkája 2

Hegedűsné Veréb Anita
A SZENT HÁROM NAP
Betekintés Hans Urs von Balthasar kenotikus krisztológiájába 8

PÁZMÁNYOSOK AZ ÖRÖK VÁROSBAN 15

MŰVÉSZETBE ÁLMODOTT TEOLÓGIA
Interjú Retkes-Kiss Antal Farkassal 17

„A TANÁRNAK AZ A DOLGA, HOGY MEGMUTASSA AZT A GAZDAGSÁGOT, AMI A TÁRGYÁBAN REJLIK."
Interjú Ft. Dr. Martos Levente Balázs atyával, egyetemünk biblikus professzorával, a Központi Szeminárium rektorával 20

„SENKI SE KERESSE A MAGA JAVÁT, HANEM CSAK A MÁSÉT."
Beszélgetés Z'zóval, vagyis Szarka Zoltán ötödéves papnövendékkel, karunk végzős hallgatójával 24

Tomanovics Katalin
VONZÓBBÁ LEHET-E TENNI AZ EGYHÁZAT ÉS A HITOKTATÁST A MAI FIATALSÁG KÖRÉBEN? 27

MINISTRÁLJANAK-E LÁNYOK A SZENTMISÉKEN? 28

FT. GÁJER LÁSZLÓ ATYA IMÁJA A BÉKÉÉRT 31

IMÁNK AZ EGYETEMÉRT 32

E számunk címlapfotója fotópályázatunk 1. helyezettje, Babarczi Orsolya felvétele, a hátlapon a 2. helyezett, Szarka Zoltán felvétele látható.

effata
A PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM HITTUDOMÁNYI KARÁNAK HITÉLETI ÉS TUDOMÁNYOS LAPJA

Felelős kiadó: Pázmány Péter Katolikus Egyetem – Hittudományi Kar
Felelős szerkesztő: Kapiller Bernadett
Teológiai lektorok: Dr. Martos Levente Balázs, Dr. Szilágyi Csaba
Szerkesztők: Hegedűsné Veréb Anita, Jeso Eszter, Szarka Zoltán
Fotófelelős: Németh Gábor
Fotók: Pesti Dóra, Szarka Zoltán és jogtiszta internetes források
Grafika, tördelés: Scheffer Miklós
Nyomda: Pázmány Egyetemi Nyomda
E-mail: effata1635@gmail.com
Facebook: www.facebook.com/effata1635

BEKÖSZÖNTŐ

„A születő művet megelőzi egy indokolatlan biztonságtudat, valamiféle olyasmi, hogy »megvan, megtaláltam, egészen világos előttem!« Nehéz lenne megmondani, hogy mi. Lehet, hogy már van egy sorom, vagy még az se, egyszerűen valamiféle biztonságos helyzetérzésem, egyetlen szilárd pontom, pozícióm, ahonnét azonban egész világomat mozgásba hozhatom, mint egy fordított előjelű földrengés."

Pilinszky János: A mű születése (részlet)

Kedves Olvasóink!

Egy szám kimaradása után térünk vissza hozzátok ezzel a számmal. Ez a csend és hallgatás azonban talán többet mond mindennél. Ha hiszünk Pilinszky Jánosnak, akitől kezdő gondolataink is származnak, az írásban legalább olyan fontos a csend, mint a szó – és én úgy vélem, ez igaz minden szövegre, nem csupán a szépirodalomra.

Hallgattunk, mert nem tudtunk eleget és jót mondani – mert a világ lelassult, szinte megállt a vírus alatt, majd hirtelen tovább robogott mint az indítóból kilőtt rakéta, olyan sebesen. És nem hagyott időt számunkra megállni, gondolkodni és csöndet adni. Nem kellett mozgásba hoznunk a világot, mert éppen próbáltuk utolérni azt – és éppen ezért nem volt a talpunk alatt szilárd pont, ahonnét megtehettük volna.

A csönd többet mond időnként minden szónál. De most, hogy van már csöndünk, hallathatjuk a hangunkat is! Kívánom, hogy nyitott szemmel olvassátok számunkat, hogy a ti világotokat is mozgásba tudja hozni. Hogy szavaink ne csupán a pusztába kiáltsanak, és ne váljanak öncélúvá. Mert hiszem, hogy a mi biztos pontunk, ahonnét megnyitjuk a világot, az Isten, és vele el tudunk jutni a tenger forrásához, tudunk sétálni a tenger fenekén. Hiszem, hogy vele tudjuk csak felfogni a föld egész terjedelmét, de mégis, aki tollat fog, az nem kevesebbre vállalkozik, mint megérteni azt teljesen (Jób 38,16–18).

Mi megpróbáltuk újra, remélem, örömötöket lelitek benne, Kedves Olvasóink!

Kapiller Bernadett
felelős szerkesztő

Jeso Eszter

TALÁLKOZÁSOM JÉZUSSAL

A győri Brenner János Hittudományi Főiskola pályázatának 3. helyezést elért pályamunkája

Esszém megírása előtt elgondolkodtam azon, hogy vajon milyen lenne Jézussal szemtől szemben találkozni? Milyen hatással lenne rám?

Ezekre könnyen választ lehet kapni, ha felnyitom a Szentírás lapjait, átelmélkedem az egyes elbeszélések szavait, és az akkor élők helyébe képzelem magam. Mindannyian ismerjük azt a történetet, mikor Jézus meghívja apostolait, hogy kövessék Őt. Megszólítja őket, és ők elhagyják mindenüket, és nyomába szegődnek. Ugyanez igaz azokra is, akik hallották szavát, és nem tudtak betelni vele, „mert úgy tanított, mint akinek hatalma van, nem úgy, mint az írástudók."(Mk 1,22) Nyilvános működése idején amerre csak járt, jót tett: megbocsátotta a bűnöket, kiűzte az emberekből a tisztátalan lelkeket, meggyógyította a betegeket, halottakat támasztott fel, szavával és példájával Isten Országának örömhírét hirdette. Feltámadása után pedig visszaadta a reményt a tanítványok szívébe, mikor megjelent nekik a zárt ajtók mögötti emeleti teremben, melléjük szegődött az emmauszi úton, megtörte nekik a kenyeret, vagy megmutatta nekik kezét és oldalát. Szentlelkét elküldve pedig útmutatást és bátorságot adott nekik, hogy folytatni tudják mindazt, amit Ő elkezdett, hogy emberhalászok legyenek. Pál apostol találkozása Jézussal a damaszkuszi úton egy érdekes istenélmény volt, hiszen az előbbiekkel ellentétben itt nem földi találkozásról olvasunk. Az akkor még Sault ugyanis „mennyei fény" (Apcsel 9,3) vette körül, és úgy hallotta a hangot: „Saul, Saul, miért üldözöl engem?" (ApCsel 9,4) Saul szeme világát elveszítve ébredt rá arra, hogy eddig bár fizikailag látott, mégis vak volt, vakként pedig jobban látott, mint azelőtt: mert meglátta a lényeget, hogy Jézus az Úr, az Istenfiú.

Ezeknek a találkozásoknak azonban, bár sok mindenben eltérőek egymástól, mégis megvan a közös pontjuk. Mindegyik során csoda történt. Csoda annak az embernek az életében, aki találkozott Jézussal, hiszen az Úr ekkora hatással volt rá. Gyökeresen megváltozott az életük, sokan elhagyták addigi életmódjukat, és így váltak ők, egyszerű halászok Isten Igéjét hirdető apostolokká, így lett a keresztényeket kivégző zsidó farizeusból a szeretethimnuszt megfogalmazó Pál, Rómában vértanú vagy a társadalomból kitaszított leprásból újra egészséges fiatal (vö. Mt 8,2-3), és ez a Jézustól kapott szeretet tette Pétert az Egyház fejévé is. Örömöt és lelkesedést kaptak, és azt is adták tovább. Jézus reménnyel és szeretettel árasztotta el őket, és megmutatott számukra egy jobb, békésebb és élhetőbb világot.

Ez tükröződik a Tábor-hegyén is, amikor az Úr a három kiválasztott tanítvány szeme láttára megmutatta isteni dicsőségét, és Simon Péter annyira jól érezte ott magát, hogy sátrat akart építeni (vö Mt 17,1-13). Mikor a Mesterrel voltak, megéreztek valamit ebből a nyugodt, mennyei világból, melyet minduntalan elérni akartak. Akik hittel fordultak Jézushoz, megkapták tőle mindazt, amire szükségük volt: reményt, vigaszt, gyógyulást, egy életre szóló hivatást.

Ezeken a bibliai példákon keresztül úgy vélem, sikerült rámutatnom a Jézussal való találkozás fő mozzanatára: a csodára, az életben bekövetkező változásra. Jézus az én életemet is meg akarja változtatni, azt akarja, hogy boldog legyek. Szeretetet kínál, amilyet csak ő tud adni. Ha szomorú vagyok, és kiöntöm előtte a szívem, ő meghallgat és megvigasztal. Odabújik hozzám, egészen közel, hogy érezzem, mellettem van és átölel. Megnyugtat, mint egy jó barát, és érezteti, hogy rá mindig számíthatok. Mi, a XXI. században élők azonban nem tudunk Jézussal szemtől szembe találkozni, személyesen, mint a szomszédunkkal, kollégáinkkal, iskolatársainkkal, hívő testvéreinkkel, egyszóval embertársainkkal. De akkor hogyan jöhet létre a Jézussal való találkozás, ami megváltoztatja az életünket? Ennek a legkézenfekvőbb módja a szentségi Jézussal való találkozás, vagyis a szentségimádás és a szentáldozás. Természetesen ezen túl még közösséget alkotunk vele az ima során, vagy a Szentírás szavain elmélkedve, illetve embertársainkban is megláthatjuk az Ő arcát, és a szentségek kiszolgáltatása során is megtapasztalhatjuk jelenlétét. Gyakran azonban nagyon távolinak érezzük Őt, olyannak, mint aki elhagyott minket, és magányosan kell járnunk életünk útjait, és egyedül kell megküzdenünk a viharral, mikor szemünkbe fúj a szél. Viszont ilyenkor sem szabad hagynunk, hogy eluralkodjon felettünk a kicsinyhitűség, és elszakítson bennünket Jézustól, hanem keresni kell a számunkra felkínált lehetőségeket a Vele való találkozásra, és higgyük el, hogy Ő közeledni fog.

Mindenkinek van az életében a Jézussal való találkozás tekintetében is egy első alkalom, mikor először hall Róla, mikor megismeri Őt, vagy először találkozik Vele. Sokan már gyerekként találkoznak a hittel és Jézussal a szüleik révén, de vannak olyanok is, akik felnőttként térnek meg, és akár felnőttként részesülnek a keresztség szentségében is. Én miként találkoztam Jézussal, és miként adatott meg nekem a hit kegyelme? Édesapám református, édesanyám katolikus, így én is és a nővérem is katolikusok lettünk. Már gyermekként – körülbelül fél hónaposan részesültem az istengyermekség szentségében, a keresztségben. Emlékszem, hogy kiskoromban esténként a gyermekimakönyvemből a verses imákat mindig édesanyámmal közösen mondtuk – ő először, én pedig utána elismételtem, így tanultam meg, mivel még nem tudtam olvasni. Karácsonykor a fa körül állva még most is közösen énekeljük az Isten dicséretét hirdető karácsonyi énekeket tudtára adva egymásnak és a világnak a Megváltó születését, húsvétkor pedig édesanyám mindig felolvasta nekem a Legszebb történet című könyvből a szent napok történéseit. A szentmiséken is már kiskoromtól részt vettem, forgattam a gyermekimakönyvemet, illetve miután megtanultam, mondtam a közösséggel együtt a válaszokat. Körülbelül egy évig ministránsként is szolgáltam az Urat, és számomra ezen alkalmak közül a legemlékezetesebb a nagycsütörtöki szertartáson való ministrálásom volt. Még most is tisztán emlékszem arra az érzésre, ami akkor kerített hatalmába, mikor oltárfosztáskor a szentséget a mellékoltárnál helyezte el az atya. Gyermekként nem tudtam, hogy mi történik pontosan, de a liturgiában érzékeltem a szokatlant, a mást, ami akkor zavarba ejtő volt, éreztem ennek a feszültségét. Ez az érzés, a bizonytalanság érzete azóta is minden évben hatalmába kerít a nagycsütörtöki oltárfosztás szertartása során, bár már mostanra értem a liturgikus cselekmény tartalmi mondanivalóját. A hit elfogadása azonban minden ember életében egyszer elhagyja a gyermeki szintet, mikor személyes, tudatos döntésre van szükség Jézus mellett. Ilyenkor már fel kell adnunk azt, hogy azért hiszünk, mert a szüleink is hisznek, vagy mert ezt tanultuk a hittanórákon vagy mert ez része a kultúránknak. Ehelyett IGEN-t kell mondanunk Jézusra, és szabad elhatározásunkból kell a nyomába szegődnünk, követnünk Őt, felvennünk keresztünket és életünkkel az Ő útját járnunk. Ez számomra a gimnáziumi évek alatt következett be, ugyanis akkor kezdtem tudatosabban foglalkozni azzal, hogy miben, illetve kiben is hiszek, ekkor kezdtem kérdezni a keresztény hit tanításaival kapcsolatban, és nem pusztán elfogadtam mindent úgy, ahogy azt hallottam. Meg akartam mélységesebben ismerni a hitemet, és vágytam arra, hogy minél több módon találkozzam Jézussal: misére mentem mindennap, részt vettem a zarándoklatokon, egyházközösségemben a Bibliaórát látogattam, ahol olvastunk a Szentírásból és azt magyaráz-

tuk, és míg lehetőségem adódott rá a gimnáziumi fakultatív hittanórákat is látogattam. Jelenleg a tanulmányaim során is lehetőségem van arra, hogy még jobban elmélyüljek az istenismeretben és a hitemben. Ez mind a Jézussal való megismerkedésemet mutatja be, de úgy gondolom, hogy ezt ápolni kell, és lehetőséget kell teremteni újabb és újabb találkozásra, ugyanis nem elég egyszer az Úr mellett dönteni, hanem folyamatosan mellette kell dönteni, és

mindennap szükségünk van megtérésre is, mert nap mint nap bűnbe esünk, így folyton el kell határoznunk, hogy az Ő nyomában akarunk járni.

Az én szentáldozásom, - tudva, hogy a szentáldozáshoz járulás feltételeit az Egyház pontosan meghatározza - nem minden szentmisén történik fizikai formában, tehát nem veszem minden alkalommal magamhoz Krisztus testét és vérét az ő valójában, amikor részt veszek a legszentebb liturgián. De ahhoz, hogy újra szentáldozáshoz járuljak, a bűnbocsánat szentségében kiengesztelődöm Istennel és az Egyházzal, embertársaimmal. Ezekre a szentgyónási alkalmakra megpróbálok minél gyakrabban időt szentelni, bár általában igyekszek egy-két kimaradt alkalmat közbeiktatni. Természetesen tisztában vagyok azzal, hogy az Egyház úgy tanítja, hogy amennyiben nincs halálos bűnünk, járulhatunk szentáldozáshoz, hiszen Jézus azt mondta tanítványainak, és ezáltal nekünk is, hogy csak akkor lesz élet bennünk, ha esszük az Ő testét és isszuk az Ő vérét (vö. Jn 6,53). Átváltoztatáskor a pap Jézus utolsó vacsorán elmondott szavait megismételve in persona Christi arra buzdít minket, hogy együk az Emberfia testét és igyuk az Ő vérét. Én legtöbb esetben nem elkövetett halálos bűn okán nem járulok szentáldozáshoz, bár közrejátszanak az utolsó gyónásom óta elkövetett „kisebb-nagyobb" vétkeim is, melyek miatt úgy érzem lelkiismeretem mélyén, hogy nem méltó a beszennyezett hajlékom az én Megváltóm fogadására. Mindezek mellett azonban én úgy gondolom, hogy a szentáldozás emberi gyarlóságomból és elhomályosult értelmemből kifolyólag válhat szokássá, mikor már nem is tudatosítom valójában, hogy mi történik a szentáldozás során, Ki költözik a szívembe. Ilyenkor már elmúlik az a vágyódás, amit a szentgyónás utáni első szentáldozásokkor érzek, hogy a szívem a torkomban dobog, és az egész lényem várja a Mesterrel való találkozást, egyesülést. Ez egy olyanfajta izgatottság olyankor, amilyet a gyermek érez, amikor csomagolja ki a szép csomagolópapírba becsomagolt ajándékot. A gyermek is tudja, hogy valami értékeset, valami szépet rejt a doboz, és én is úgy köszöntöm az Urat, mint a legdrágább és legértékesebb kincset. Jézussal együtt a szívembe pedig leírhatatlan öröm költözik, és a helyemen letérdelve kettesben Vele, igyekszem meghallani szavát, és hálát adok neki, hogy betért hozzám, újra a tiszta szívem vendége, és kérem, hogy formáljon engem olyanná, amilyenné szeretné, hogy váljak.

A szentségimádás számomra egyfajta szemtől szembe találkozás Jézussal, bár ő nem emberi alakban van jelen, hanem a kenyér színe alatt, de mégis látom Őt. Ilyenkor csendben odakuporodok lélekben lábaihoz, miként azt egykoron Márta testvére, Mária is tette (vö. Lk 10,38-42), és hallgatom Őt, kérdezek, és mint jó barátomnak, elmondom Neki szívem minden gondolatát: a jó dolgokat és a rosszakat egyaránt. Nem kell előtte szégyenkeznem, hiszen Ő jobban ismer engem, mint bárki más vagy mint én saját magamat. Amit azonban a csendes szentségimádás során gyakran elfelejtek, az a köszönet és a dicsőítés. A dicsőítő szentségimádás rövid csendekkel az, ami ténylegesen a lelkemig hatol, hiszen ebben benne van minden: a hála, a dicsőítés, a csendes pillanatokban pedig figyelem a Mester válaszát és megfogalmazom felé kéréseimet. Már többször részt vettem tizenkét órás éjszakai imavirrasztáson, és bevallom őszintén, hogy a szentségi Jézus jelenlétében elaludtam, ott, a templomban. Megnyugtató volt az Ő színe előtt lepihenni, hiszen Ő figyel rám, és akkor fizikailag is közel volt hozzám. Az én elszenderedésemet pedig arra használta, hogy titokzatos módon gyógyítsa a lelkem sebeit és formáljon engem magához hasonlóvá. A szentségimádás során könnyebb megéreznem közelségét, mint a szobám csendjében, hiszen ilyenkor látom is Őt.

Az ima vagy a Szentíráson való elmélkedés során nagyon össze kell szednem minden gondolatomat, hogy ne kalandozzak el a hétköznapi dolgok irányába, például: „jaj, holnapra még meg kell írnom ezt vagy azt a beadandót" vagy „ugyan mit vegyek a boltban a hétvégére". Bár tudom, hogy Jézussal mindezeket átbeszélhetem, de úgy vélem, hogy egy bizonyos mértékig, utána felé kellene fordítanom figyelmemet, hiszen ezek a dolgok a földi világot jelentik, és Ő engem hatalmas magasságokba kíván repíteni, útmutatást akar nekem adni, el akar látni tanácsokkal és nevelni akar engem, hogy a Mennyei Atya szeretett gyermeke lehessek. Természetesen sokkal egyszerűbb kötött imával imádkoznom, és hiszem, hogy úgy is létrejön a találkozás, viszont olyankor sokkal nehezebb megéreznem az Úr jelenlétét és nehezebb kialakítanom magamban azt a csendet, hogy az Ő szavát is meghalljam. A kötött imát ugyanis gyakran elmormolom, mint egy gép, és nem tudatosítom valójában a szavak mély értelmét, mondanivalóját. Fontos tehát megtanulnom azt, hogy a kötött imák során is igyekezzek meghallani az Úr hangját. Úgy gondolom, hogy Jézus főként a Szentírás és a lélek szaván keresztül akar szólni hozzám, üzenni nekem. Már majdnem három éve, amikor az Élet a Lélekben szemináriumot végeztük a plébániámon, nagyon megfogott engem az egyik napon felolvasott igerész: „A buzgóságban ne lankadjatok, legyetek tüzes lelkületűek: az Úrnak szolgáltok." (Róm 12,11). Akkor álltam az egyetemi pályaválasztás előtt, és azt éreztem ki ebből a sorból, hogy Jézus üzen nekem. Hivatásom során, ha az nem is lesz könnyű, nem szabad feladnom, nem szabad engednem, hogy hatalmába kerítsen az emberek érdektelensége, mindvégig az Úrnak tett szolgálatnak kell a szemem előtt lebegnie. Az Úr azt mondja ezáltal, hogy az az út, amit választok, az én hivatásom útja, melyre meghívást kaptam, és amit Isten erejéből végig is tudok majd csinálni. Szentírásnak ezen a szakaszán elmélkedve reményt kaptam. Annak a reményét, hogy Jézus tényleg minden pillanatban mellettem áll és segít, velem van és támogat. Mindezek ellenére persze megéreztem a felszólítást is a Lélek tüzes lelkületében való égésre, hiszen csak így lehetek képes meggyújtani az emberi szíveket, méghozzá a Lélek közreműködésével. Ami gyakran kedvemet szegi az imában, ha nem érzem közben Jézus közelségét, vagy az Úr nem pont úgy teljesítette kérésemet, ahogy én azt elgondoltam…de ilyenek vagyunk mi emberek.

A szentségek közül az Eucharisztiát már részletesebben kifejtettem, és mivel rendszeresen még a szentgyónás szentségének kegyelmét szoktam élvezni, így most azzal kapcsolatban fejteném ki gondolataimat: szentgyónás közben miként találkozom én Jézussal? Vele találkozom a lelkiismeret vizsgálat során, hiszen az Ő keresztjére tekintve érzem át, hogy a legapróbb bűneim is mekkora sebeket okoztak Neki, és ezáltal segítségemre van a bűneim felismerésében és a bánat felindításában. Az Élet a Lélekben szeminárium alkalmával elvégeztem életgyónásomat is, melyre több napon át készültem, és a bűneimet átgondolva egy különös, és egyben rossz érzés kerített hatalmába. Időbe telt, mire rájöttem, hogy a nyomás, amit a mellkasomban éreztem, a bűneim súlya volt, melyeket talán csak akkor tudatosítottam, és mégis Jézus keresztjének szögeit okozták. A Megváltóm velem van, miközben a gyónás előtt várom, hogy rám kerüljön a sor, és csendben még egyszer átgondolom bűneimet, és imában kérem az Úr irgalmát és megbocsátó szeretetét. Ő van jelen a pap személyében a bűnbocsánat szentségének kiszolgáltatásakor, Ő nyilvánítja ki bűneim eltörlését és mossa tisztára lelkemet. Neki adok hálát, hogy megmutatta számomra nagy kegyelmét, és mint tékozló fiút az atya (vö. Lk 15,11-32), engem Ő éppúgy visszafogadott szeretetközösségébe. Ígéretet teszek Neki minduntalan egy tetszése szerint valóbb életre, arra, hogy a bűnt kerülni fogom, és helyette mindig jót teszek, de ezt sajnos időről időre megszegem, mikor újra beszennyezem lelkemet, és ilyenkor egyfajta szégyenérzet is hatalmába kerít. Szégyellem magam, amiért nem tudtam ellenállni a kísértésnek, és mint egykoron Ádám és Éva elrejtőztek az Édenkert fái közé, amikor meghallották az Úristen közeledtét (vö. Ter 3,8), én

is megpróbálok elbújni Jézusom elől. Ő azonban a nyomomban van, és folyamatosan kopogtat szívem ajtaján, hogy bátorítást nyújtson és segítséget a következő kísértés alkalmával. Ismer engem, és pontosan tudja gyengeségeimet, illetve mivel Ő is kísértést szenvedett tudatában van a sátáni szemfényvesztésnek, tehát nem kell szégyenkeznem előtte. Azzal, hogy gyónásomkor újra és újra eltörli a bűneimet, megbocsát és visszafogad szeretetébe, kinyilvánítja azt, hogy végtelenül fontos vagyok neki, és természetesen az én beleegyezésemmel, de az a célja, hogy üdvözítsen engem. Tudok én ennek a megbocsátásnak ténylegesen örülni? Olyan nagy ajándékot kapok ugyanis a szentgyónás során: az Isten könyörületességét, hogy ugrándozva kellene kijönnöm a gyóntatófülkéből, vagy legalábbis örömtől sugárzó arccal. Jézus ugyanis olyan nagy szeretetet kínál nekem, amilyen szeretettel senki nem szeret, és megmelengeti ez szívemet. A szentgyónás során tehát sosem a papot kell látnom, hanem magát Krisztust, akinek felszentelt szolgája csupán egy eszköz a kegyelem közvetítésére, de miként az Úr személyesen bocsátotta meg a bűnös asszonynak a hűtlenség vétkét (vö. Jn 8,1-11), nekem is személyesen bocsátja meg az összes bűnömet.

A Jézussal való találkozásnak talán legkevésbé tudatosított módja az, amikor embertársaimmal találkozom. Mennyire nehezemre esik azt elfogadni, hogy Jézussal találkozom, mikor valaki olyan jön velem szembe, akit annyira nem kedvelek, sőt hogy őszinte legyek teljesen unszimpatikus számomra. Az Úr azonban minden emberben benne lakozik, és sok esetben Ő szól hozzám az emberek által is. Biztos mindenkivel előfordult már, hogy találkozott egy távoli ismerőssel, aki egy mondatával megvilágította azt, amin épp agyalt, anélkül, hogy az ismerős tudott volna róla. Ilyenkor maga az Isten ad nekünk útmutatást, és erre azt az ismerősünket használja fel eszközként. Ez természetesen előfordulhat úgy is, hogy minket használ fel eszközként, hogy valakinek a problémájára megoldással szolgáljon. Az emberekben azonban nem könnyű felismerni Jézust, pedig ő jelen van az utcán kéregető koldusban, a bolti elárusítóban, a villamoson mellettem ülő néniben, vagy a jegykezelőben a buszon. Ahhoz, hogy tényleg megértsük, hogy Jézus lakozik az embertársainkban, gondoljunk például Kalkuttai Teréz anyára, aki a nincstelenek és kitaszítottak között járt naponta, segített rajtuk, és Jézust látta bennük – így volt energiája és kitartása mindahhoz a hivatáshoz, amire az Úr őt meghívta. Budapest belvárosában is gyakran lehet találkozni pénzt kérő, vagy netalántán ételt kérő koldusokkal, és van, hogy én is kisegítem őket. Viszont gyakran előfordul az is, hogy nem segítek rajtuk, figyelmen kívül hagyom őket, vagy azt mondom, nem érek rá, és már ott sem vagyok. Ilyenkor lehet, hogy tényleg sietek, de az is előfordul, hogy úgy gondolom, nem vagyok segélyszervezet, és a kéregetés helyett inkább menjenek dolgozni. Ezen elutasítások után bűntudat kerít hatalmába, és eszembe jut, hogy nekem van mit ennem, én jólétben élek, van fedél a fejem felett, de nekik viselniük kell sok esetben a szabad ég alatt a hideg éjszakákat, és nincs meg a mindennapi kenyerük, amiért minden Miatyánkban imádkozunk. Felidéződik bennem az is, hogy Jézus velük is sorsközösséget vállal, melyre az evangéliumban is találunk utalást: „Amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek."(Mt 25,40) Talán később, miután már otthagytam őket, de meglátom bennük Krisztust, arcvonásaikban az Ő arcvonásait. Meg kell tanulnom még, hogy fel tudjam fedezni az embertársaimban Jézust, és nem csupán azokban, akik kedvesek velem, hanem mindenkiben, nekem pedig úgy kell viselkednem, hogy az emberek bennem Jézus valódi arcát lássák meg, és vágyat érezzenek arra, hogy megismerjék Őt.

Ha Jézus nevében gyűlünk össze, Ő akkor is közénk jön. Az asztalnál, ha áldást kérünk az ételre, Ő megáldja azt. Velünk van a szentmiséken, és nem csak a kenyér és bor színe alatt, illetve az Ige liturgiájának olvasmányai által, hanem Ő is egy közülünk, ott ül mellettem, melletted, és kóruson helyet foglaló öreg bácsi mellett is. Hiszen Ő maga mondotta, hogy „ahol ugyanis ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben, ott vagyok közöttük."(Mt 18,20). Igen, Ő jelen van közöttünk, mikor társaságban közös imára az Ő nevében összegyűlünk, és velünk együtt kéri a mennyei Atyát, hogy hallgassa meg kéréseinket. Elhozza számunkra békéjét és egységét, mely a Szentháromságban is fennáll. Nem véletlen az, hogy „amelyik család együtt imádkozik, az együtt is marad."(Teréz anya)

Végezetül Ferenc pápa gondolatait osztom meg a Jézussal való találkozás kapcsán: „Aki találkozni akar Jézussal, annak el kell indulnia a zarándokúton, és három dologra kell odafigyelnie: legyen éber az imában, szorgos a szeretetszolgálatban és örvendező a dicséretben. (…) Az Úr mindig megelőz minket a találkozásban. Az Úr (…) a meglepetések Ura, ő sem tétlenkedik. Ha mi elébe megyünk a találkozásnak, meglepve tapasztaljuk, hogy ő már korábban elindult a keresésünkre. Ez az Úrral való találkozás nagy meglepetése. Mindig Ő az első, aki keres minket. Amikor mi egyet lépünk, Ő tízet. Kegyelme, szeretete és gyengédsége bőséges, nem fárad bele, hogy keressen minket. (…) A mi Istenünk a meglepetések Istene, aki keres minket, vár ránk és csak annyit kér tőlünk, hogy egy kis jóakarattal lépjünk előre. Bennünk meg kell, hogy legyen a vágy, hogy találkozzunk vele, aztán Ő segít nekünk. Az Úr elkísér minket egész életünkben. Sokszor látja, hogy távol kerülünk Tőle, de visszavár minket, mint az apa a tékozló fiát."(Ferenc pápa)

Hegedűsné Veréb Anita

A SZENT HÁROM NAP

Betekintés Hans Urs von Balthasar kenotikus krisztológiájába

DRÁMAI HELYCSERE

„Eljött az óra." Krisztus az utolsó vacsora alkalmával belép abba a drámai eseménybe, amely felé egész élete vezetett. Itt még szabadon rendelkezik önmagával, elővételezi kereszthalálát, testét és vérét kenyérként és borként szétosztja, melyet sokakért kiont.[1] Két tradíció számol be az eukarisztiáról. Az egyik, ahol a lakoma alkalmával Krisztus új szövetséget köt és önmagát adja táplálékul, másik, ahol Jézus szolgálata jelenik meg. Ezt jelképezi a lábmosás, ahol saját tanítványaihoz lehajolva megmossa lábaikat, ezzel is elővételezve passióját, ahol szabadon adja magát másokért.

Aktív önátadása az események során, ahogy egyre jobban elfogja a szenvedés és a kiszolgáltatottság, passzivitássá válik.[2] A Getszemáni kertben a bűnös, Istentől elidegenedő ember és az igaz, önmagát odaadó Isten drámai helycseréje kezdődik. Márk evangéliumában Jézus földrezuhanásával kezdődnek meg szenvedései.[3] Elfogja a rettegés és az elszigetelő félelem.[4] Betör lelkébe az elhagyatottság[5]. Átéli az Istentől való elszakadást, amelytől gyötrődve szenved. Immár teljesen kivonult az Atya, és átengedi Őt a bűn sötétségének és az abból fakadó magánynak. Annak a magánynak, amit az Istentől távol levő bűnös embernek kellene átélnie. Jézus könyörgő imájában Abba-nak szólítja az Istent, amelyben gyengéd, szerető köteléke mutatkozik meg. Bár már nincs semmiféle érintkezés az Istennel, Lukács evangéliuma egy angyalt említ, mely megerősíti Krisztust, Jánosnál pedig egy mennyei szózat hallatszik, mely az Atya dicsőségét mondja ki. Az elszigetelődés megélése még drasztikusabbá válik abban, hogy tanítványai képtelenek Vele együtt lenni ezekben a mélységes kínokban. Bár maga mellett akarja őket tudni, mégis kellő távolságban. Bár sokszor láthatták Őt imádkozni, most mégis egyedül teszi. Ebben a távolságban Krisztus egyedül szembesül és imádkozik a peiraszmoszban, melybe tanítványait nem akarja belevonni. Imádságra is inti őket, nehogy kísértésbe essenek.

SZOLIDARITÁS A BŰNÖSÖKKEL – „EGYÜTT-SZENVEDÉS"

A bűn betörése János evangéliumánál nem „elszigetelő félelem"-ként jelenik meg, hanem „megrendülés"-ként. Balthasar szerint mind az elszigetelő félelem, mind a megrendülés annak a mélységét mutatja, hogy Jézus szolidaritást vállal a bűnösökkel. Szolidaritásának mélységét mutatja az is, hogy magára veszi azoknak az elutasítását is, akik ellenségeiként a halálát akarták. Igehirdetésében is radikálisan felszólít az ellenségszeretetre, amely nélkül nem lehetséges a mennyei Atya Fiává válni.[6] A szeretet parancsa egyetemességgel bír, megkülönböztetés nélkül mindenkit érint, ahogy a mennyei Atya is teszi tökéletességében.[7] Krisztus ellenségszeretete túlmutat minden más emberi kategórián, nemcsak a szükséget szenvedő áldozatokkal marad szolidáris, hanem azokkal a bűnösökkel is, akik szenvedést okoznak. Ez teszi lehetővé, hogy „az erőszakos visszautasításra még nagyobb odafordulással és újfajta aktivitással válaszolt: engedte, hogy egészen bevonja magába az elzárkózott világ sötétsége (halálos félelem, Istentől való elhagyatottság), hogy azt még erősebb szeretettel áthassa, és belülről megnyissa Istenre."[8] Ez a szolidaritás az, ami rettenetes gyötrelmek közé sodorja. „Jézus úgy hordozza a világ bűneit, mint aki nem tudja vagy akarja többé megkülönböztetni a saját sorsát a bűnösök sorsától."[9] Megtapasztalja mindazt a kínt, amit a bűnösöknek kellene, amely az Istenre kimondott „nem" által az Istentől való elszigetelődésben jelenik meg. „A Fiú a bűnösöket azoknak a bűnöknek az áthatolhatatlan reménytelenségével együtt hordozza magában, amelyek megakadályozzák bennük a szeretet isteni fényének érzékelését. Önmagában éppen ezért Jézus nem a mások bűnét tapasztalja meg, hanem Istennel szembeni ellenállásuk reménytelenségét, az isteni kegyelem részéről pedig az ennek az ellenkezésnek megfelelő könyörtelen „Nem"-et."[10]

Balthasar a mások helyett szenvedő Jézus gyötrelmeit „együtt-szenvedés"-nek nevezi.[11] Kihangsúlyozza, hogy akkor gondolható el helyesen, ha ez „valódi szenvedés valakivel".[12] Bonaventurát idézi, miszerint az együtt-szenvedés fájdalma (compassio) nagyobb volt a szenvedés (passio) fájdalmánál. E lelki fájdalom mélysége abban gyökerezik, hogy az Istentől való elszakadás, melyet az emberek bűnei okoznak, nem lehet nagyobb semmitől. „A szeretet túláradása folytán nagyobb volt a szenvedésre valóbb készség Krisztusban. Minél nagyobb ugyanis a szeretet, annál fájdalmasabbak az együtt-szenvedés sebei."[13]

AZ „ÉN AKARATOM" A „TE AKARATOD"

Ebben a mélységes, teljesen Isten nélküli magányban szemben áll egymással az „én akaratom" és a „te akaratod".[14] Egyedül az engedelmesség az, ami feltétel nélküli. Ez az engedelmesség, amelyben belép a Fiú a bűn mélységébe, Balthasar szerint csak a Szentlélek által lehetséges. Krisztus engedelmessége tehát trinitáriusan értelmezhető. Annak a lehetősége, hogy a Fiú küldetésében magára veszi a bűnösök Istentől való elhagyatottságának mélységét és mindeközben az Atyának engedelmeskedve egységben is marad Vele, egy Szentháromságon belüli „egység a kü-

1 Balthasar, H. U. von, *A három nap teológiája*, 84-86.
2 Kereszty, R. – Puskás, A., *Jézus Krisztus*, SZIT, Budapest 2015, 353.
3 Mk 14,35a: „Valamivel odébb ment, leborult a földre és imádkozott." vö. Mt 26,39; Lk 22,41
4 Mk 14,33b: „Remegni kezdett és gyötrődni."
5 Balthasar, H. U. von, *A három nap teológiája*, 88-92.

6 Vö. Mt 5, 44-45a: „Én pedig azt mondom nektek: szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok üldözőitekért! Így lesztek fiai mennyei Atyátoknak, aki fölkelti napját jókra is, gonoszokra is."
7 Vö. Mt 5, 48: „Legyetek tehát tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes!"
8 Schneider, Theodor, *A dogmatika kézikönyve 1.*, Vigilia 2002, 441.
9 Kruppa Tamás, *Az isteni lét kenotikus misztériumának üdvtörténeti lelepleződése Krisztus kereszthalálában és pokolraszállásában Hans Urs von Balthasar szemléletében*, in Athanasiana 11 (2000) 95-113, 98.
10 Balthasar, *Theo-drama 4*, 349. in Kruppa Tamás: Az isteni lét kenotikus misztériumának üdvtörténeti lelepleződése Krisztus kereszthalálában és pokolraszállásában Hans Urs von Balthasar szemléletében, in Athanasiana 11 (2000) 95-113, 99.
11 Balthasar, H. U. von, *A három nap teológiája*, 91.
12 Uo. 91.
13 Uo. 92.
14 Kruppa Tamás, *Az isteni lét kenotikus misztériumának üdvtörténeti lelepleződése Krisztus kereszthalálában és pokolraszállásában Hans Urs von Balthasar szemléletében*, in Athanasiana 11 (2000) 95-113, 96-97.

lönbözőségben" teszi lehetővé. A Fiú egységet alkot az Atyával a Szentlélekben, míg a különbözőség a bűn felvétele által mégis az Istentől való teljes elhagyatottság.

Balthasar hangsúlyozza Jézus engedelmességének szóteriológiai jelentőségét is. Ha a Fiú engedelmessége valóban szóteriológiai jellegű, akkor ez megkívánja a sötétségbe való teljes és legmélyebb elmerülést. Úgy véli, hogy a Fiú a Getszemáni kertben éri el a legmélyebb pontot, ahol az Atya, akihez mindig nagyobb szeretettel fordul, most háttérbe vonul és azt kéri tőle, hogy a bűnös világ sötétségét és reménytelenségét vegye magára.

Ez az engedelmesség a Filippi levél krisztushimnusza alapján preegzisztensen értelmezhető.[15]A megtestesülés, önkiüresítés is engedelmességből történt, és végül a kereszten éri el csúcspontját. Balthasar így a Getszemáni kertben folyó imát és gyötrődéseket csúcspontnak tartja, mivel ebben a kínzó küzdelemben Jézus „engedelmességet tanul[16]".

Lényeges szempont továbbá az is, hogy Jézus előtt, aki engedelmességében magára véve a bűn sötétségét, a megdicsőülés távlata rejtve marad. A szemben álló „én akaratom" – „te akaratod" marad csupán, minden az Atya akaratának végrehajtására redukálódik. Isten végleg háttérbe vonul, nincs semmiféle remény, hogy a halál gyalázatos voltától megmenekülhetne. Jézust kizárólag az Atya iránti engedelmessége vezeti. Nincs vigasztalás, se reménye a megdicsőülésnek, „a véghetetlen szorongás oka elsősorban a „gyalázat" vagy „szégyen".[17] Úgy vállalta küldetését, hogy a gyalázatos halálban nem vár rá semmilyen remény. Ennek a halálnak az engedelmes elfogadása mutat rá arra, hogy Krisztus nem saját dicsőségére veszi fel a keresztet, hanem kizárólag az Atyát akarja megdicsőíteni.[18]

A Getszemáni kertben történő küzdelem, azonban nem a Sátán kísértéséből ered. „Egyedül az Atya és a Fiú között játszódik le. A világ bűnének hordozásáról van szó, amely – kifejezett küzdelem nélkül – „lefegyverezte" az ellenséges hatalmat."[19]

ÁTADATÁS ÉS ÍTÉLET

A getszemáni események Jézus átadásával zárulnak.[20] A jövendölésekben elhangzó szavak, melyek az átadásról szólnak, passivum theologicumként jelennek meg, melynek cselekvő alanya kizárólag Isten lehet. Az ószövetségi hagyományban Isten nemcsak a népét szolgáltatja ki, hanem a népének ellenségeit is kiszolgáltathatja. Ez a kiszolgáltatás a szövetségben kinyilvánuló igazságosság, melynek értelmében Isten büntetésére is lehet számítani. Ez a kiszolgáltatottság, átadatás az Istentől való elhagyatottságot jeleníti meg, melyet Krisztus is megélt. Az Istentől való távolság ez, és egyben az ellenségnek a kiszolgáltatott felett való rendelkezése.

A Getszemáni kertben Isten lesz az, aki kiszolgáltatja Fiát, minthogy Isten a cselekvő, a bűnösöket használva fel eszközül mintegy önmagukért. Ebben az átadásban azonban a Fiú – a Filippi levél 2. fejezete alapján – engedelmességében engedi magát kiszolgáltatni. Balthasar a getszemáni átadásában szentháromsági mozzanatot lát, miszerint 1. az Atya az emberek iránti szeretetéből odaadja Fiát, 2. egyben ez Krisztus irántunk való szeretetét is magában foglalja, 3. melynek szabad önátadása az Atya felé irányuló szeretete.

Isten úgy adja oda Fiát, mint ahogy Ábrahámnak kellett volna odaadnia Izsákot. Teljesen tudatosan, a halálnak és az enyészetnek martalékául. Balthasar ezen a ponton hangsúlyozza Krisztus aktív önátadását, amely nélkül nem beszélhetnénk eszkatológiai horizontról. „Krisztusnak Istennek kell lennie, hogy rendelkezésre állhasson az Atyától eredő és a világ kiengesztelését célzó szeretet-eseménynek úgy, hogy benne megítélhessen és elemésztődjön az istenellenesség teljes sötétsége."[21]

A BŰN EGYETEMESSÉGE

Az átadást Balthasar az emberiség teológiai struktúrájában értelmezi.[22] Ebben a folyamatban az emberiség egyetemesen jelenik meg. A nem zsidók mint pogányok, a választott nép, vagyis a zsidók, és a tanítványok mint keresztények együttesen vesznek részt Krisztus kiszolgáltatásában.

15 Balthasar, H. U. von, *A három nap teológiája*, 93.
16 Uo. 93.
17 Uo. 94.
18 Vö. Jn 8,50: „Noha nem keresem a magam dicsőségét, hisz van, aki keresse, és ítéletet mondjon."
19 Balthasar, H. U. von, *A három nap teológiája*, 94.

20 Uo. 94–99.
21 Uo. 99.
22 Uo. 100.

A Getszemáni kertben konkrétan Júdás adja át Jézust a katonáknak, azonban elindul egy folyamat, a kiszolgáltatások sorozatát figyelhetjük meg. Júdás Jézust átadja a zsidóknak, a zsidók Pilátusnak, aki először Heródeshez küldi, végül teljesen kiszolgáltatja őt a zsidók dühének. Ez a láncolat az emberiség bűnös struktúráját mutatja. „A bűnösség helyzete egyetemes, ahogyan a megváltás is mindenkit magában foglal."[23] Júdás az árulásért kapott pénzt visszaadja, a zsidók bíráskodási jogukra hivatkozva Pilátustól követelik Jézus halálát, akinek hatalma lenne megmenteni, de politikai nyomásra enged a zsidók kérésének, és átadja őt a halálnak. A kiszolgáltatások sorában láthatóvá válik, hogy senki sem vállalja fel bűnösségét, minden alkalommal a másikra akarja hárítani a felelősséget.

A Getszemáni kertben vívott tusájában végleg átadta magát engedelmességében az Atya akaratának.[24] Önátadását az is bizonyítja, hogy a kiszolgáltatások során nem védekezik, „nem nyitotta ki száját"[25], ahogy Izajás próféta is jövendöli. Már a kertben való elfogatásánál is fellép az ellen, hogy megvédje őt Péter. Szelíden, és szótlanul engedi magát foglyul ejteni. Ezért mondta Júdásnak is az utolsó vacsora alkalmával, hogy menjen és tegye a dolgát. Nem állt ellen, nem kelt önmaga védelmére, a kihallgatások során se szólt saját érdekében. „Mint a juh, akit leölni visznek, vagy amint a bárány elnémul nyírója előtt, ő sem nyitotta ki a száját."[26] Teljes némaságában ott van az Atya iránti engedelmessége és önátadása. Ott áll Ő, az emberiség előtt a világszínpadon, aki „egyedül igaz és kötelező erejű képe annak, hogy mi a világ bűne Isten szíve számára, láthatóvá válva ebben „az" emberben. A tökéletes kenózis képében „Isten dicsőségének felragyogása Jézus Krisztus arcán".

KIENGESZTELŐDÉS KRISZTUSBAN

Krisztus, aki magára vette az emberiség bűnét, most teljes elhagyatottságában ott függ a keresztfán. A kereszt az ítélet végrehajtása a bűnös emberiség felett, melyet a Fiú küldetésében visz végbe.[27] Balthasar az Ószövetségből kiindulva válaszol arra a kérdésre, hogyan lehet az igaz felett igazságos ítéletet mondani, aki ezzel sokak megigazulását hozza? Az üdvtörténeten végigtekintve az ószövetségi Isten igazságos bíróként jelenik meg, aki igazmondó, és népével szövetséget kötve hűséges, megtartja ígéretét. Az ember az, aki folyton bálványokat imádva, önmagát helyezve előtérbe, elfordul Teremtőjétől, és megszegi a szövetséget. Isten, aki önmagát meg nem tagadhatja, igazságos bíróként ítéletet mond népe felett. Ebben az ítéletben azonban Isten kegyelmes irgalma is jelen van. Komolyan veszi a szövetségben társát, helyre akarja állítani az Isten és az ember közötti kapcsolatot, „ítél és irgalmaz, büntet és megbocsát, elvet és visszafogad".[28] Az ítélet ideiglenes, és a bűnös ember megbánására és visszafogadására szolgál. Ezt jól tükrözi a deuteronomista történet, ahol a választott nép és Jahve között az elpártolások és visszatérések folyamatos sorozata látható. Végül olyannyira elhatalmasodik

a bűn, hogy Isten önmagát adja Jézus Krisztusban, amelyben Isten és az ember egymásnak feszülése végérvényesen feloldódik. „Krisztusban emberré válva egy személyben az ítélet és a megigazulás „alanya és tárgya" lesz, s az ember oldalára lép, kiharcolni számára Isten ügyét."[29] Istenemberként egyedül Ő lesz képes arra, hogy feloldja azt az ellentétet, ami a Teremtő és teremtménye között fennáll.

23 Kereszty, R. – Puskás, A., *Jézus Krisztus*, SZIT, Budapest 2015, 353.
24 Balthasar, H. U. von, *A három nap teológiája*, 104-105.
25 Iz 53,7a
26 Iz 53,7b

27 Balthasar, H. U. von, *A három nap teológiája*, 106.
28 Kereszty, R. – Puskás, A., *Jézus Krisztus*, SZIT, Budapest 2015, 350.
29 Balthasar, H. U. von, *A három nap teológiája*, 108.

Krisztus a bűnös emberi természetet magára véve, egyedül Ő képes Istenként önmagában azt elítélni és a megbékélést adni. A bűn elítélése Benne és Általa megy végbe Isten akaratából, amely ítélet a keresztben valósul meg. Mivel Isten hűséges, következetes, igaz, Krisztus keresztáldozatában véghez viszi azt, amit az Ószövetségben az engesztelő áldozat csak jelzett, de nem volt ereje véghezvinni, a bűnbocsánatot és megtisztítást. A bűnös embert

igazzá, kedvessé akarja tenni, meg akarja szabadítani. Ennek forrása Krisztus áldozata, „aki vétkeinkért halált szenvedett, és megigazulásunkért feltámadt”.[30]

KERESZTRE FESZÍTÉS

János evangéliumában a kereszt és a feltámadás egységként jelenik meg.[31] Már a halál ezen szégyenteljes formája is Isten dicsőségét jelzi. Ezáltal Jánosnál a kereszthalál eszkatológikus jelentőséggel bír. A Fiú, aki megtestesíti Isten ítéletét, most a halálban megdicsőíti az Atyát.[32] Az egész világ ítélet alá esik, és az egykori hatalmasok helyére új lép.[33] „Az igaztalanságot megsemmisíti Isten végtelen igazsága, s Jézus tervbe vett végső lealacsonyítása végleges felmagasztalásává, „a teljes passiót megdicsőítő, kozmikus Kürosszá történő beiktatásává” válik.”[34] Isten a világ fejedelmét legyőzve, Fiában kiengesztelődést hozva, a feltámadásban végérvényesen „igen”-t mondott az emberre és az egész teremtett világra.[35]

Balthasar a kereszten függő Krisztus szavaiban is eszkatológikus jelentőségű ítéletet lát.[36] A Márknál megjelenő elhagyatottság szava valóságosan tükrözi annak az igaznak az állapotát, aki Istentől távol van, és ki lett szolgáltatva ellenségeinek. Valóban az elhagyatottság peiraszmoszában van, és ebben a kétségbeesésben kiállt fel: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?”[37] A szenvedő igaz Balthasar nézete szerint nem a 22. zsoltárt idézi, hanem valóságosan átéli az Istentől való elhagyatottságot. Iréneusz érveit hozza fel, miszerint Krisztus nem követel meg semmi olyat tanítványaitól, amit Ő maga át nem élt volna.[38] Vagyis Krisztus szenvedése valóságos. A világ bűne, amit önmagára vett, valóságosan elszigetelte az Atyától, a bűn minden következményeivel azonosult és szenvedett tőle.

Jézus szomjazása paradox módon jelenik meg. Szomjazik, és ecettel átitatott gyolcsot nyújtanak neki. Azonban szomjúsága az örök élet vizére szól, melyet csak Ő tud adni, és amelyből mindenkinek innia kell.[39] Az a víz, melyet felé nyújtanak, nem adhat örök, végérvényes szomjoltást. Szomját az ember csak Krisztus által csillapíthatja. Ugyanazon paradoxon jelenik meg a kigúnyolásában. Hogy lehet az, hogy másoknak tudott segíteni, de önmagán nem? Ha ő Isten Fia, akkor Istennek meg kellene mentenie.[40]

Édesanyjának és Jánosnak adott rövid utasításával érthetővé teszi, hogy a kereszthalála után Máriát miért fogadja be a szeretett tanítvány. Azonban emögött a kijelentés mögött egy mélyebb teológiai jelentés is húzódik. Jézus elhagyja édesanyját, úgy, ahogy a Getszemáni kertben az Atya háttérbe vonult a Fiútól. „Úgy hozza létre a kereszt közösségét anyjával, hogy megvonja magát tőle.”[41] Lukács evangéliumában a keresztben végbemenő ítélet kegyelmi jellege mutatkozik meg. Jézus nem csak az Atya bocsánatát kéri, hanem fel is menti azokat, akik Őellene voltak, és kegyetlen halálát kívánták.[42] Ezt a kegyelmi jelleget erősítik a latorhoz intézett szavai is. Utolsó szavaként a zsoltárost idézi: „Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet.”[43] Ebben nem az a bizalma jelenik meg, hogy halálában az Atya meg fogja dicsőíteni. A megdicsőülés távlata Jézus előtt rejtve marad. A bűn mély sötétsége megakadályozza abban is, hogy meglássa szenvedésének értelmét.[44] Utolsó szavában az Atya akaratának teljesítése, megvalósulása van jelen, melyet engedelmessége által vitt végbe. Az Atya kezébe ajánlott Lélek egyszerre a Jézus emberi lelkének kilehelése és a küldötti egzisztenciáját teremtő Szentlélek, melyet Balthasar egyetlen aktusban lát megvalósulni. „A benne lévő és rajta nyugvó Szentlelket, aki formálta, kísérte és hatalommal ruházta fel az ő küldetésként megélt egész életét, küldetése befejezésének jeleként Jézus az Atya kezébe leheli.”[45] Jézus utolsó leheltében adja át azt az emberi lelket, amit küldetésében áthatott az isteni Lélek. „Beteljesedett! Aztán lehajtotta fejét és kilehelte lelkét.”[46]

BETELJESEDETT

Jézus halálának eseménye eszkatológikus jelleggel bír.[47] A halálát követően apokaliptikus események sora veszi kezdetét. A kozmosz elsötétedése Balthasar nézete szerint nem azt jelenti, hogy az egész világ gyászol, hanem, hogy maga Isten gyászolja Fiát. Eszkatológikus jelként értelmezi a föld megrengését, a sziklák meghasadását, és a sírok megnyílását. Feltárulkozik a seol, kiadja fogját, mindezt Krisztusra való tekintettel. Krisztus halálával ez az eszkatológikus esemény a

30 Róm 4,25
31 Balthasar, H. U. von, *A három nap teológiája*, 109.
32 Vö. Jn 12,27b-28: „Ezért az óráért jöttem. Atyám, dicsőítsd meg nevedet! Erre szózat hallatszott az égből: „Megdicsőítettem és ezután is megdicsőítem.”
33 Vö. Jn 12,31-32: „Ítélet van most a világon. Most vetik ki ennek a világnak a fejedelmét. Én meg, ha majd fölmagasztaltatom a földről, mindenkit magamhoz vonzok.”
34 Balthasar, H. U. von, *A három nap teológiája*, 110.
35 Vö. 2Kor 1,19b-20: „Nem volt „igen” is meg „nem” is, hanem az „igen” valósult meg benne. Isten valamennyi ígérete „igenné” vált benne.”
36 Kruppa Tamás: *Az isteni lét kenotikus misztériumának üdvtörténeti lelepleződése Krisztus kereszthalálában és pokolraszállásában Hans Urs von Balthasar szemléletében*, in Athanasiana 11 (2000) 95-113,100.
37 Mk 15,34
38 Balthasar, Hans Urs von, *A három nap teológiája*, 112.
39 Jn 4,10.14: „Jézus ezt felelte nekik: Ha ismernéd Isten ajándékát, s azt, aki azt mondja neked: Adj innom, inkább te kértél volna tőle, s ő élő vizet adott volna neked. (…) De aki abból a vízből iszik, amelyet én adok, az nem szomjazik meg soha többé, mert a víz, amelyet én adok, örök életre szökellő vízforrás lesz benne.”
40 Mt 27,42
41 Balthasar, Hans Urs von, *A három nap teológiája*, 113.
42 Lk 23,34: „Atyám, bocsáss meg nekik, hisz nem tudják mit tesznek.”
43 Vö. Lk 23,46 és Zsolt 31,6
44 Kruppa Tamás, *Az isteni lét kenotikus misztériumának üdvtörténeti lelepleződése Krisztus kereszthalálában és pokolraszállásában Hans Urs von Balthasar szemléletében*, in Athanasiana 11 (2000) 95-113,102.
45 Uo. 102.
46 Jn 19,30 Vö. Mk 15,37; Mt 27,50
47 Balthasar, Hans Urs von, *A három nap teológiája*, Osiris, 1999, 115-116.

feltámadás vertikális irányát mutatja, melyben a földön történt halottak megjelenése a „mennyei Jeruzsálem”-et tükrözi. A történelem középpontja és az utolsó ítélet a kereszthalállal egybeesik. Ebben az eseményben a Megfeszítettet és az Ő megdicsőülését szemlélhetjük. Akik a kereszt alatt állnak, a Megfeszítettet nézik és a mellüket verik. Ezt az apokaliptikus képet erősíti meg Zakariás próféta szavainak ideillesztése: „Majd feltekintenek arra, akit átszúrtak”[48], és a Jelenések könyvében leírt jánosi látomás[49] a felhőkön érkező Krisztusról, aki az utolsó ítéletre jött.

János passiójában Jézus az igazi húsvéti bárány. Abban az órában hal meg a kereszten, amikor a templomban levágják a húsvéti áldozati bárányt. A rabbinikus törvények alapján az áldozati bárányt egy karóra erősített keresztgerendán kellett kifeszíteni, szívét meg kellett hasítani, és vérét kifolyatni.[50]

Balthasar hangsúlyozza, hogy a kereszt botrányát kizárólag a Szentháromság fényében érthetjük meg. A kiengesztelődés az Isten és ember között végérvényesen megtörtént, amelyet a páli tanítás is kiemel. A Szentlélek vesz lakást az ember szívében, és „nincs semmi elmarasztaló ítélet azok ellen, akik Krisztus Jézusban élnek.”[51] A kiengesztelődést Isten és ember között Jézus Krisztus keresztje közvetítette. Az ember szívébe árasztja Lelkét, amellyel gyermekei leszünk az Istennek.

Balthasar kiemeli, hogy Jézus megváltói tevékenysége valóságos szenvedése révén történt, cáfolva azokat az elméleteket, hogy akár elég lett volna egy csepp kiontott vér is az emberiség megváltásához.[52] Jézus nemcsak a külsőleges-helyettesítő halált vállalta, hanem valóságosan megélte az Istentől való elhagyatottság peiraszmoszát. Ez sokkal több annál, mint amit a bűnös ember megél az Istentől való távolságában. „Jézus szolidaritásában ennél többről van szó: az Atya teljességgel egyedülálló Fia teljesen egyedülálló módon a világ minden bűnét hordozza, s egyedül az ő istenemberi mivolta képes erre a feladatra.”[53] Egyszeri keresztjében egyedül Ő képes az embert részesíteni, egyedül Ő tud teljes szolidaritást vállalni a halálban az elhagyatott emberrel, Ő, aki abszolút Isten és abszolút ember is.

A SZERETET KINYILATKOZTATÁSA

A keresztben válik láthatóvá a bűn elutasítása. Isten, mint maga a tökéletes jóság és szeretet elveti a rosszat, amely szemben áll abszolút szeretetével. Ez az a szeretet, amely azért „gyűlöli” a rosszat, mert teremtményét elszakítja Tőle. Az igazi szeretet abban rejlik, ha nem csak megbocsát, hanem büntet is, hogy ezzel a bűnös elismerje a bűn felé fordulását, és így visszatalálhasson Teremtőjéhez. A puszta megbocsátás elsiklana a bűn mélysége felett, és meglétét jogosnak vélné. Jézus radikálisan fogalmazta meg a kísértővel szembeni nézetét, miszerint „jobb, ha malomkövet kötnek nyakába és a tenger fenekére vetik”[54], vagy a Hegyi beszédben lévő radikális kijelentései, miszerint inkább vesszen el a „jobbik” része az embernek, mint bűnt kövessen el.[55]

Krisztus keresztje a páli és jánosi értelmezésben nemcsak krisztológiai és szóteriológiai jelentőségű, hanem feltárja a szentháromságos isteni cselekvést. „A Fiú keresztje az Atya szeretetét nyilatkoztatja ki, s e szeretet Jézus véres halálán keresztül történő kiárasztása bensőleg azzal válik teljessé, hogy az Atya és a Fiú kiárasztják közös Lelküket az emberek szívébe.”[56]

48 Zak 12,10
49 Jel 1,7: „Íme, közeledik a felhőkben, látni fogja minden szem, még azoké is, akik átszúrták! A föld minden népe veri majd a mellét.”
50 Hans Urs von Balthasar, *A három nap teológiája*, 116.
51 Róm 8,1
52 Hans Urs von Balthasar, *A három nap teológiája*, 125-127.
53 Uo. 126.
54 Mt 18,6b
55 Mt 5,29-30: „Ezért ha jobb szemed megbotránkoztat, vájd ki és dobd el! Inkább egy tagod vesszen oda, mintsem az egész tested a kárhozatra jusson. Ha jobb kezed visz bűnbe, vágd le és dobd el! Inkább egy tagod vesszen oda, mintsem az egész tested pokolba kerüljön.”
56 Hans Urs von Balthasar, *A három nap teológiája*, 128.

PÁZMÁNYOSOK AZ ÖRÖK VÁROSBAN

Karunk két hallgatója – mindketten felszentelt atyák – „római polgárságot” kapott arra a néhány évre, amíg tanulmányaikat végzik a nagy múltú városban. Fogadjátok szeretettel élménybeszámolóikat!

FT. LŐW GERGELY ATYA

Nagyon sok kegyelmet kaptam életem során Istentől, rengetegszer tapasztaltam a gondviselését. Különleges számomra felfedezni a Mester vezetését most abban, hogy megyéspüspököm, Erdő Péter bíboros úr 2021 őszétől három évre Rómába küldött, hogy a Pázmányon szerzett licenciátus után doktori fokozatot szerezzek. A Pápai Gergely Egyetemre iratkoztam be, itt veszek részt a doktori képzésben. A dogmatikán belül a krisztológia területén kutatok. Ezt egyszerre élem meg hatalmas lehetőségként és nagy kihívásként is. Lehetőségként, mert egészen új módon tapasztalhatom meg a világegyházat, szélesíthetem a világképem és mártózhatok meg a kultúrában. Ugyanakkor nagy felelősség, nagy kihívás is, hiszen idegen nyelven kell egy több száz oldalas dolgozatot megírnom, amiben teológiai szempontból valami újat, valami eredetit is fel kell tudjak mutatni.

A tanulmányaim alatt Rómában a Pápai Magyar Intézetben lakom hét paptársammal a történelmi városközpont szívében. Hálás vagyok, hogy egy nagyon jó közösség részese lehetek. Németh Norbert rektor atyának nagyon sokat köszönhetek; sok jó programra ad számunkra lehetőséget akár kulturális, akár tanulmányi, akár hitbeli szempontból. Legyen szó a vatikáni könyvtár meglátogatásáról, vagy arról, hogy eljuthassunk a „scavi”-ba, a Szent Péter bazilika alatti ásatásokat megtekinteni (konkrétan egy majd’ kétezer éves nekropoliszt), ahol nem utolsó sorban Szent Péter sírjához is egészen közel mehet az ember.

Bár időnk nagy részét a tanulás teszi ki, van lehetőség papi mivoltunkat is gyakorolni, bevonódni a kinti lelkipásztorkodásba. Egyik paptársammal közösen szerda esténként felnőtt katekézist tartunk a kint élő magyaroknak, illetve minden vasárnapi misénk nyitott a Rómában élő magyar testvéreink számára. Több olasz városban is vannak rendszeresen magyar misék, ezeket is Norbert atya fogja össze, és minket is bevon – így jutottam el például Milánóba. Hála Istennek sok idő és lehetőség van az imádságra, elmélyülésre is (pl. a hét templom zarándoklat a felnőtt katekézis tagjaival), de a kint tanuló atyákkal is sokat imádkozunk együtt.

Róma kulturális szempontból elképesztő gazdagsággal rendelkezik. Nem tudunk úgy sétálni, hogy ne botoljunk valamilyen híres látványosságba, vagy ne fedezzünk fel valamilyen zegzugos, izgalmas helyszínt. Az egyetemre sétálva keresztülhaladhatok a Piazza Navonán, de útba ejthetem a Pantheont vagy akár a Trevi-kutat is. Lélegzetelállító a Vatikáni Múzeumban Raffaello vagy épp Michelangelo festményeiben gyönyörködni, de lenyűgözőek a Capitoliumi Múzeum bronzszobrai is, többek között a majd’ két és félezer éves alkotás Romulusról, Remusról és az anyafarkasról. Szóval, bőven kijut a kultúrából, igyekszem minél több mindent magamba szívni – hogy aztán majd továbbadhassam másoknak.

Az is csodálatra méltó, mennyi szentnek a sírja található itt, Rómában. Apostoloktól kezdve pápákon át Néri Szent Fülöpig vagy Loyolai Szent Ignácig. Emlékszem,

egyik nap még Magyarországon egy számomra addig ismeretlen szentnek az emléknapján miséztem, és néhány nappal később betértem egy templomba Rómában, és ott találtam magam a szent sírjánál. Különleges találkozási lehetőségek ezek. Közel jön, élővé válik a történelem, különösen az egyház történelme.

Ezenkívül a jelenleg élő világegyházzal is tudok találkozni. Sok külföldi atyát ismertem meg a világ legkülönbözőbb pontjairól (Írország, Peru, Franciaország, Kína, Dél-Korea, és még lehetne sorolni). Nagy élmény volt például megünnepelni a kínai újévet egy olyan kínai étteremben, aminek egy hívő katolikus család a tulajdonosa. A hagyományos fogások közben egy kínai katolikus pap arról mesélt, milyen büszke a kultúrájukra, amely ötezer éve töretlen, és hogy milyen messzire visszanyúló hagyományaik vannak. Az ilyen tapasztalatok szélesítik az ember világlátását, megnyitnak a kommunikációra és arra, hogy érdeklődjek, és hacsak lehet, először értsek, csak aztán próbáljam megértetni magam.

Hála és öröm van bennem, hogy mindennek részese lehetek. Ugyanakkor nagyon köszönöm, ha imádkoztok értem, akár csak egy-egy rövid fohászt is, hogy a kihívásokban és olykor a nehézségekben meglássam a lehetőségeket, és tudjak örömmel és bátran válaszolni a Mester hívásaira.

FT. SZAKÁCS PÉTER ATYA

A jelenlegi tanévben kezdtem meg licenciatanulmányaimat Rómában, a Pápai Szent Alfonz Akadémián. Az Akadémia erkölcsteológia specializációval foglalkozik, azon belül is három ágat különböztetnek meg jelenleg: fundamentális erkölcs, az Egyház társadalmi tanítása és bioetika szakok vannak, de a megkülönböztetés sokszor jelképes, bárki bármilyen órát hallgathat, természetesen a választott szakot fedő órák tematikája lesz mindenkinél a meghatározó.

Én bioetika specializáción kezdtem el tanulni. Kicsit több, mint egy félév után még korai lenne megmondani, de úgy látom, jó választás volt. A tantárgyak eléggé sokfélék, az ifjúságvédelemtől kezdve a szexuáletikán át pszichológiai és szociológiai témákig elég nagy területet fed le a szak. A hallgatók is sokfélék, a föld minden részéről jöttünk itt össze, egészen különböző kultúrákkal és ebből fakadó kérdésekkel.

Magyar szigetként működik a Pápai Magyar Egyházi Intézet, ahol idén nyolcan élünk és járunk a különböző egyetemekre. Többszörösen is különleges élmény az intézet közösségének tagja lenni. Egyrészt nem általános, hogy papok közösségben éljenek, itt pedig rögtön kilencen vagyunk rektor atyával együtt. Másrészt pedig jó hallgatni és megosztani azokat a dolgokat, amiket éppen az adott napon tanultunk a különböző egyetemeken.

Róma természetesen egy különleges város, tele a kereszténység és a világtörténelem rengeteg emlékével, amiket jelenleg a koronavírus-korlátozások miatt még csak korlátozottan, de már lehet látogatni. A tömegközlekedés mesés – hol van, hol nincs –, viszont rengeteg bérelhető robogó van a városban, ha késésben lennénk, akkor akár két keréken (és viszonylag gyorsan) elérhetünk bárhová.

Igazán exkluzívvá a várost a Vatikán és azon belül is a pápa jelenléte teszi. A naptári év elején lehetőségünk volt részt venni és koncelebrálni a pápa vasárnapi miséjén, amelyiken az első katekéták avatása is történt.

A városon kívül lehetőségünk van megismerni Olaszországot is. Igazán szerencsésnek mondhatom magam, mert az egyetemi órarendem általában megengedi, hogy egy-egy hosszabb hétvégét más városokat felfedezve töltsek el. Máskor pedig az intézet többi tagjával együtt tudunk elmenni kirándulni vagy akár Rómán belül közös programot szervezni.

Összességében úgy látom, hogy mind szakmailag, mind emberileg nagyon hasznos ez a két év, amit Rómában tölthetek el. Az egyetemen magas szintű és a szakirányukat jól ismerő kutatóktól tanulhatok, az intézetben pedig jó és nyitott társaságban élhetek olyan emberek között, akik egészen különböző érdeklődési és kutatási körökkel rendelkeznek ugyanazt az Egyházat szolgálva.

Szarka Zoltán

MŰVÉSZETBE ÁLMODOTT TEOLÓGIA

Interjú Retkes-Kiss Antal Farkassal

Amikor elsős voltam, szabadidőnk nagy részét az ún. Insula Beatorum-ban töltöttük, ami annyit tesz, hogy „Boldogok szigete". Szeretett filozófiaprofesszorunk, Rokay Zoltán atya nevezte el így, mert valahányszor benézett, mindig vidám és megelégedett hallgatókat talált ott. Most, hogy a festés miatt lekerült a névtábla, és az újak nem ismerik ezt az elnevezést, csak „kávéző"-nak hívják, mert ott található a HTK központi egysége – a kávégép… Nos, valahol ebben a nevezetes helyiségben kezdődött ismeretségem Farkassal, aki nagy szeretettel és türelemmel, a legteljesebb megelégedettség békéjével az arcán szokott „kötögetni" az egyik sarokban.

Honnan jön a „kötögetés"? Ritka, hogy férfiaknak kedvük, türelmük van hozzá.

Ezt a megnevezést, ha jól emlékszem, még Rokay atya ragasztotta a tevékenységemre, valójában kötni nem is tudok... A textilek világa viszont gyerekkorom óta foglalkoztat, az első kézzel varrt tárgyam egy filckakas volt; 8 évesen készítettem, ennél mélyebbre nehezen tudok leásni, de a textil plasztikussága, melegsége és a jó alakíthatósága a mai napig elbűvöl. Nagyon szerettem beöltözni, legtöbbször varázslónak, a ruhákban utólag visszatekintve, az átöltözés-átváltozás motívum, ami nagyon foglalkoztatott; hogy egy ruha milyen erősen kifejezhet egy státuszt, személyiséget, és ha felveszem, azonosulok vele.

Különc gyerek voltál? Szerettél kísérletezgetni? Mit szóltak mindehhez a szüleid? Az iskolában is "alkottál"? Mi volt a társaid, tanáraid reakciója?

Iskoláim közül a gimnázium volt a legelszabadultabb korszakom. Akkor tanultam meg varrógépet használni, és elkezdtem saját ruhákat készíteni. Ezek a saját ruhák viszont néha olyanok voltak, hogy ma már legszívesebben letagadnám... Főleg a japán művészetek és a szürrealizmus ihlette a teljesen elborul, jelmezszerű ruháimat. Több, a japán fapapucsokhoz hasonlító cipőt csináltam magamnak, olyanokat, amikkel tulajdonképpen két lécen billegve lehetett közlekedni. Rövid kimonószerű felsőruhákat is viseltem mindenféle extravagáns festéssel... A szüleim és az iskola is viszonylag jól tolerálták az összes próbálkozásomat, az osztálytársaim inkább csodabogárként kezeltek, ami valamilyen szinten sajnos el is szigetelt tőlük...

Szép, hosszú neved van, és ezt büszkén használod is. Nem általános ez a mai világban, amikor mindent le szeretnénk rövidíteni. Fontos számodra a család, az ősök tisztelete, hagyománya?

Igen, azt hiszem, ebben a folyton és egyre gyorsabban változó világban szinte mindenki vágyik az erős gyökerekre.

Felnőttként áttértél az ortodox vallásra. Miben látod annak szépségét? Mégis katolikus egyetemre jársz...

Tulajdonképpen felnőttként, de még középiskolás koromban. Több dolog is szólt mellette, de az első és végig legerősebb hívószó a liturgia volt – szinte természetes egy érzékeivel dolgozó ember számára. Amikor a továbbtanulásról kellett döntenem, nem tudtam se görögül, se szláv nyelveken, és anyagi akadályai is lettek volna a külföldön

tanulásnak. Úgy gondolkoztam, hogy mivel nem is készülök egyházi pályára, a katolikus teológia kezdésnek megfelelő lesz, aztán majd meglátom, hogyan alakul.

Közben kitanultad az ötvösmesterséget is...

Igen, az egyetem első két évében esti munkarendben. Igazából textiles képzést kerestem, de nem találtam esti munkarendű, technikai jellegű képzést, ahol nem a divatról hanem az anyagról tanulhattam volna, ezért mint második legizgalmasabb anyagot, a fémet választottam. Sajnos ez egy nagyon drága szakma, az alapanyag és a szerszámok is csillagászati áron vannak; a szerszámok pedig nagyban korlátozzák, hogy adott megrendelést tudok-e vállalni, még ha elméletben el is tudnám készíteni.

A Facebookon sokak számára ismeretlen az általad használt "zárdamunka" (convent work) kifejezés. Mit kell ezalatt érteni? Milyen munkákat teszel fel ide?

Most Facebook és Instagram oldalakra utalsz, amiket azóta megszüntettem. Majdnem öt évig működtettem, viszont kezdtem úgy érezni, hogy ez csak értelmetlen erőlködés részemről. Ha valaki művészeti alkotásokat mutat nyilvános helyeken, pláne, ha igyekszik teológiai igényű magyarázatot írni, hogy mit is látunk, akkor óriási felelősséget vállal magára. Úgy éreztem, hogy az oldalon az érdeklődés minimális, a felelősségem és az energiabefektetésem nagy, és kaptam is pár jogos kritikát, ezeken kívül segített még a döntést meghoznom az is, hogy az oldalon keresztül nem adtam el egyetlen képet és nem kaptam egyetlen megrendelést sem. A vállalkozásomat tápláló megrendeléseket mind személyes ismeretségek alapozták meg.

Nagyon széles a látóköröd, színesek a munkáid. Miből merítesz ihletet? Honnan jön ez a sok ötlet?

Igazi megfoghatatlan kérdés, sokat szoktam rajta gondolkozni... Talán úgy egyszerűbb, ha felosztom több részre: először is ott vannak a pusztán technikai tudást igénylő tárgyak, ezekhez nem kell ihlet, inkább ezek azok, amikből tanulni, inspirálódni lehet – ilyenek a javítások, a műtárgymásolatok. Aztán ott vannak a terápiás/kontemplatív típusú munkáim, melyek lényegük szerint kísérletek, próbálkozások; egy adott problémára vagy egész problémakörre keresem a választ, és mint ahogy egy ábra is segít a megértésben a vizuális szemlélés által, úgy ezek is segítenek nekem az adott válasz megtalálásában. Több csoportra is fel lehet ezeket osztani: volt, ami annyira botrányosnak tűnt számomra is, hogy pár év elteltével inkább eltüzeltem, de van olyan is, ami, bár kísérleti tárgynak indult, azóta is ikonruhaként funkcionál. És akkor vannak a harmadik csoportba tartozók: ezek olyan tárgyak, melyeket liturgikus vagy magán használatra szánok, de mindkét esetben igyekszem egyre inkább hűséges maradni az ortodox egyház tanításának bevett módokon való ábrázolásához. Itt az ihletre nagy szükség van; sokszor pont az igényel kreativitást, hogy a sok korlátozást mind számba vegyem és az elképzelésemmel összehangoljam. Az elmúlt egy évben már, remélem, látszik a munkáimon az a tendencia, hogy törekszem levetkőzni az egyéni invenciókat és hagyományhűen dolgozni, a kreativitás és a művészi szabadság, esztétika megnyilvánulási felülete ettől persze nem szűkül le, csak átrendeződik, a témát a teológia kell, hogy uralja, a megmunkálás pedig művészi feladat.

Milyen anyagokkal dolgozol és melyik a kedvenced?

A kollázstól indultam, vagyis mindent használtam, papírt, alufóliát, nyomtatott képeket, textilt stb. Az utóbbi időben leginkább textillel dolgoztam, ez is áll hozzám a legközelebb. Textilen belül a lenvásznakat és a fémfonalakat kedvelem legjobban, bár az újrahasznosítás miatt poliészter miseruhák is kerültek a kezembe, és ha valaki egy megújuló világban gondolkozik, akkor nem is vetheti el az amúgy nagyon jó tulajdonságú műszálas anyagokat; izgalmas szintézis újrahasznosított poliésztert és hernyóselymet egy tárgyon használni.

Publikált munkáid zöme vallási témájú. Ez egyfajta hitvallás is részedről?

Azt hiszem, az ember összes tette arról tanúskodik, hogy ő miben hisz, hogyan gondolkodik, a tárgyak meg aztán különösen! Az ikonok létjogosultságát is újra és újra Krisztus megtestesülésével támasztották alá, ilyenformán az én tárgyaim is hitvallások. Talán csak annyit tennék hozzá, hogy öncélú tárgyakat nem készítek; hiszem, hogy csak olyan tárgynak van értelme, amit használunk.

Van kedvenc alkotásod?

Általában mindig a legutóbbi, vagy amin épp dolgozom; a kész tárgy mindig összefoglalása a megelőző kutatásnak, az imáknak, elmélkedéseknek alkotás előtt és közben és az alapanyagok történetének, hiszen nagyrészt újrahasznosított anyagokból alkotok. Egy tárgy egy egész gondolatkör; nem a tárgy a kedvencem, hanem az egész folyamathoz kötődök még, amikor azt mondom, ez vagy az a kedvencem.

Hallottuk, hogy magasabb szinten is elismerték már a munkásságodat. Mesélnél erről?

Ez az egyetlen történet, ami évekre meghosszabbította a Facebook-oldalam életét, ugyanis ott talált meg a Néprajzi Múzeum Egyházi gyűjteményének kurátora. Őt azért érdekelték a munkáim, mert a barokk kortól a múlt századig készített dobozképekhez, úgynevezett kolostormunkákhoz/apácamunkákhoz hasonlóakat látott az oldalamon. Ezek hagyományosan szentképek és ereklyék, papír és selyem művirágok, aranyozott fémdíszek (bullion) térbeli kompozíciói. Én az igazi kolostori míves stílust és a népi világ kicsit naivabb változatát is kipróbáltam egy-egy alkotáson. Akkor, amikor megkeresett, még nem volt vállalkozásom, és őrült komplikált lett volna képeket eladnom a múzeumnak, ezért a két kiválasztott képet ajándékba adtam.

Mivel foglalkozol mostanság? Mit csinálsz, ha éppen nem alkotsz?

Itt a teológián ez az utolsó évem, tavasz óta dolgozom a szakdolgozatomon szintén textiles témában. Közben szeptemberben elkezdtem a Képzőművészeti Egyetemen az iparművészeti restaurátor szakot textil-bőr specializációval levelező munkarendben. A két iskola mellett persze dolgozom is; saját tárgyakból viszonylag kis számban, de adok el, mellette nagyobb restaurátori munkákba mint asszisztens be tudok kapcsolódni; műtárgymásolatokat készítek, akár miseruhát is, de ha úgy adódik, ékszerjavításokat is vállalok. Egyelőre klasszikusan "a hobbim a munkám": „a hobbim az életem"-állapotban vagyok, mellette nincs olyan tevékenység, ami rendszeres lenne és kikapcsolna és hobbinak nevezhetném...

Hogy tervezed a jövőt? Milyen területen szeretnéd kamatoztatni a Pázmányon megszerzett teológiai tudásodat?

Elsősorban múzeumi munkában gondolkodom persze mellette fenntartva a vállalkozásomat is. A múzeumi közeg biztosít arról, hogy olyan műszereket lehet és általában a protokoll miatt kell is használni, amiket magánemberként súlyos összegekért lehetne csak igénybe venni. Emellett a múzeumok folyamatos tanulási lehetőséget kínálnak, hiszen minden tárgy, minden készítéstechnika rejteget valami újdonságot még a tapasztaltak számára is. A teológiai tudás hasznosságát már most érzem, többször előfordult, hogy leendő kollégák mutattak tárgyakat, melyekről sem ők sem a megrendelők nem tudták, pontosan mik lehettek, mire használhatták, vagy a görög/latin feliratot nem értették, egy-egy ilyen információ pedig nagyban befolyásolja a restaurálás menetét. Persze ennél aktívabban is szeretném alkalmazni a szellemi javaimat. Úgy, ahogy most is alkotok, a jövőben is fogok, a saját tárgyaim pedig nem szakadnak el ettől a vallásos, szüntelenül kereső, értelmező beállítottságtól.

Ehhez kívánjuk neked Isten áldását és a jókedvű alkotás derűjét!

Szarka Zoltán

„A TANÁRNAK AZ A DOLGA, HOGY MEGMUTASSA AZT A GAZDAGSÁGOT, AMI A TÁRGYÁBAN REJLIK."

Interjú Ft. Dr. Martos Levente Balázs atyával, egyetemünk biblikus professzorával, a Központi Szeminárium rektorával

Kedves Balázs atya, hogy érzi magát itt a Pázmányon? Hogy fogadták a kollégák?

Sokukkal nagyon szép és jó kapcsolatom volt eddig is. Hozzá kell tenni, hogy én továbbra is egyetemi magántanár vagyok. Ez továbbra is egy megbízásos helyzet, amelyben ugyanakkor nagyon sok bátorítást kaptam; tényleg nagy szeretettel fogadtak a professzor urak. Számomra nagy kihívást jelentett, hogy az elmúlt két tanévben egyszerre lettem rektora a szemináriumnak és igazgatója a templomnak, és mindezt egy olyan kihívásokkal teli időszakban, mint a covid világméretű megrázkódtatása, vagy éppen a templom felújításának a helyzete. Tehát azt kell mondanom, hogy az elmúlt két évben nem a tanári tevékenység volt számomra az első helyen, bár nagyon sokféle formában igyekeztem a Szentírás tudományos kutatását szem előtt tartani. Tényleg azt kell mondanom, hogy fokozatosan ismerem meg a tanárok után igazából a hallgatókat is, hiszen a levelezős hallgatóknak most már végre személyesen tarthatom az órákat, s ennek örülök. Ez a vírushelyzet nem csak a tanárokat viselte meg, hanem mindenkinek nehéz volt. Igyekszünk mindent megtenni, ami lehetséges. Személyesen azt gondolom, hogy a teológiai oktatásnak egyszerre kell a hagyományokhoz való hűséget képviselnie, ugyanakkor nyitnia új megoldások, kérdések felé. Számot kell vetnünk azzal a háttérrel, amellyel a hallgatók érkeznek. A mai hallgatóknak másféle műveltsége, másféle előképzettsége van, mint azoknak, akik például a biblikum hagyományos irodalomkritikai kérdésrendszerét kialakították. Nagyon szeretném, hogyha nagy és jelentős munkásságot kifejtő professzorok nyomában én is a magam apró lépéseit megtehetném. Azt tapasztalom magamon, hogy bizonyos értelemben időbe telik, amíg merem azt is tanítani, amit tudok és nem csak azt, amit tanultam.

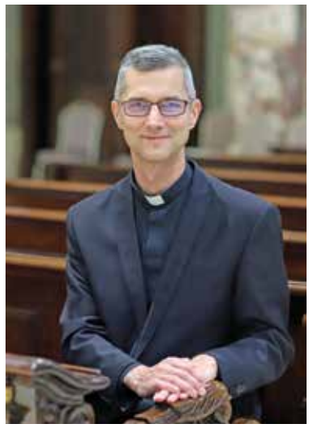

Milyen a kapcsolata a hallgatókkal? Hogy viszonyulnak az új professzorhoz, az új módszerekhez? Milyen a hangulat az órákon?

Egy idős papbarátom azt mondta, hogy ha az ember elkezdi magát túl komolyan venni, akkor ott már sok baj elkezdődik. A magam részéről ezért aztán megpróbálom, hogy ne nagyon vegyem magam komolyan, de a tárgyamat azért igyekszem. A hallgatókról pedig az a benyomásom, hogy őszinte figyelemmel vannak irántam. Sokszor elégedetlen vagyok azzal, amit adni tudok, sokkal többet szeretnék készülni az óráimra. Eddig még nyilvánosan nem mondták a hallgatók, hogy elégedetlenek lennének. Az a benyomásom, hogy hálásak azért, ha egy kicsit bekapcsolódhatnak az órákba. Az előadásoknak nyilván az a célja, hogy alapvetően a tanár közöljön ismereteket, ugyanakkor azt gondolom, hogy egyelőre egy átmeneti időszakban vagyunk. Ugye, itt a levelezősöknek főleg ószövetségi tárgyakat tanítok, a nappalin van a görög nyelv és az Újszövetség teológiája. Tehát most még bizonyos értelemben igyekszem feltérképezni, hogy mi is van a hallgatók fejében, milyen alapismeretekre építhetek, és vajon mi az, ami őket segíti. 2000 óta tanítottam Szombathelyen. Meglehetősen pontosan tudtam, hogy abban a közegben, Szombathelyen, Győrben, vagy éppen Szegeden például a levelezős hallgatóknak mire van szükségük, milyen helyzetben vannak. Ők az iskolákban hitoktatni fognak. Itt még igyekszem felmérni azt, hogy a jelenlévők közül hányan hitoktattak már, mennyien fognak hitoktatni, illetve hányan vannak olyanok, akik a teológiai kutatásba is hosszabb távon szeretnének bekapcsolódni.

Említette a görög nyelvet. Balázs atya szerint miért fontos a bibliai nyelvek ismerete? Szokták mondani, hogy minden le van fordítva. Többen tanulják az eredeti bibliai nyelveket. Ez miért szükséges?

A kérdés több szempontból is jogos. Egyfelől kétségtelen, hogy ma sokkal több eszköz elérhető a bibliai nyelvekhez is, akár online formában, mint régen. Másfelől az egész Egyház, illetve az igehirdetők sokasága küszködik azzal a kérdéssel, hogy mélyebben kellene-e megértenünk a hit dolgait, vagy pedig a kommunikáció módját kellene-e jobban fejlesztenünk. Tehát inkább a forrásokat kellene-e mélyebben feltárnunk és magunkba szívnunk, vagy inkább a továbbadásuk módjára kellene-e koncentrálnunk, és azon gondolkoznunk, hogy akik hallgatnak minket, milyenek. Ahogy mondtam, ezeket a felvetéseket nagyon is jogosnak találom, de mindegyiknél az ellentétjét is meg lehet fogalmazni. Egyfelől senki sem tud jól használni segédeszközöket, akinek az adott témában nincsen elég tudása, jártassága, gyakorlata. A legjobb számítógép sem ér annyit, mintha valakinek a fejében vannak azok a görög rendhagyó igék, amelyeket az adott szövegben fel lehetne ismerni. Aki időt szán arra, hogy egy szöveget eredeti nyelven olvasson, az biztos, hogy gazdagabbá válik tőle, mint aki ezt az időt megspórolja. Az elmélyülés vagy átadás művészetének kérdése pedig arra is kibővíthető, hogy ha nem szeretjük meg azt a Szentírást, amelyben Isten szól hozzánk, azokat a bibliai könyveket, amelyekről hittanórán vagy prédikációkban beszélhetünk, akkor arról nem is tudunk majd szeretettel beszélni. Azt gondolom, hogy a tanulás szeretetből fakad. Akit megszeretünk, arról mindent tudni akarunk. Ettől függetlenül nyilvánvaló az, hogy az életünkben, más-más időszakokban más-más kérdések foglalkoztatnak. Nem mindenkinek az egyetemi évei alatt terem meg a szívében a legnagyobb szeretet a Szentírás iránt. A tanárnak mégis az a dolga, hogy felkínálja azt, amit ő felkínálhat, ha lehet, szerettesse meg a tárgyát a hallgatóval, mutassa meg azt a gazdagságot, amely benne rejlik. Tulajdonképpen a görög nyelvnél azt kell látnunk, hogy egy megdöbbentő kultúrkincs. Ha Homérosztól a kappadókiai atyákig számítjuk a dolgot, akkor kb. ezer évnek a megdöbbentően gazdag kultúrvilágáról van szó, amelyiket lehet, hogy a mai társadalmunkban a matematika vagy az angol nyelv alapjaira épülő kommunikációs világ háttérbe szorít, mégis egy nagyon gazdag, valós emberi kincs. Az emberi kultúránk olyan gazdagsága ez, amelyre még felületes szinten is érdemes belépőjegyet váltani.

Másfelől, ha itt szabad a bibliai nyelvek mellett korteskedni, ugyanez igaz a héber nyelvre is. A héber nyelven keresztül az ókori keleti világ gazdagságára egy komolyabb rálátást szerezni még akkor is érdemes, ha mindvégig kezdők maradunk ezekben a dolgokban.

„Az Újszövetség teológiája" vagy a „biblikus teológia" elnevezés többünket is gondolkodóba ejtett. Mivel foglalkozik ez a kurzus?

Teológiai hallgatóként is gyakran úgy tapasztalják a hallgatók, hogy nem látják a fától az erdőt. Tehát megvan az a fajta nehézség, hogy a résztudományok tanulása nehezen szerveződik egységbe. A biblikus teológiának az a célja, hogy a bibliai részismereteket, tehát a bevezetés tárgyakban, nyelvi tárgyakban, az egzegézisben szerzett ismereteket valahogy egységbe rendezze. Egy olyan teológiai gondolkodás körvonalait rajzolja meg a Biblia alapján, ami nyilvánvalóan a keresztény Biblia Ó- és Újszövetségben felfedezett egységére tekintve a személyes életben, az igehirdetésben, illetve az elmélyült teológiai reflexióban egyaránt használható. A bibliai teológia, illetve az ó- vagy az újszövetségi teológia is egyszerre dolgozik történelmi módszerekkel. Tehát kialakít egy olyan szemléletet, amely a Szentírás könyveinek vagy egyes hagyományainak egymással összefüggő történelmi fejlődését feltérképezi és alapul veszi, ugyanakkor másfelől ezt a történelmileg leírható utat valamilyen rendszerben igyekszik átadni. A rendszeralkotás nem a tudósok privilégiuma. Valójában minden ember egy rendszeralkotó lény, hiszen mindannyiunknak van értékrendje, van egy olyanfajta világlátásunk, amelyikben elrendezzük a tapasztalatainkat. A Szentírással való találkozásaink valamilyen módon részét alkotják az életünknek, és úgy gondolom, hogy az Egyház hite, amelyikkel a Szentírásban Isten szavát érti meg és Isten szavára hallgat, az kell, hogy alapja legyen minden bibliai teológiának. Vagyis a célunk az, hogy mindenfajta elmélyült értelmezés abban összegeződjön, hogy hogyan tudjuk Isten szavát meghallani, amikor a Szentírást hallgatjuk vagy olvassuk, és ezt hogyan tudjuk a saját életünkben és mások számára gyümölcsözővé tenni.

A kispapok elöljárójaként milyen érzés találkozni a srácokkal az órákon is? Nem furcsa, hogy míg a szemináriumban Balázs atyára bízott növendékek, az egyetemen hallgatói is?

Én is kíváncsi lennék, hogy ez a kispapoknak milyen, nekik mit jelent ez! Hiszen, ahogy szoktuk mondani, a szülők attól fogva szülők, mikor már vannak gyerekeik, és a gyerekek addig gyerekek, amíg vannak szüleik. De lehet, hogy ez félrevezető. Valaki úgy fogalmazott egyszer, hogy a katolikus liturgia többek között akkor jó, ha inspiratív. Én azt szeretném, hogyha a szemináriumi évek, a szemináriumi élet és egyébként azok az órák, amiket a Hittudományi Kar keretében tarthatok, inspiratívak lennének. Ha inspirálnák a hallgatókat, akik testi-lelki emberek, akiknek mindig szükségük van egy-két jó gondolatra, szükségük van egy megbízható teológiára, egy nagy szellemi nyitottságra, amelyik ugyanakkor kellőképpen megalapozott és biztonságot adó; és szükségük van a papi élethez mint papnövendékeknek egy olyan tapasztalatra, amelyik egy szemináriumi közösségi életben megszerezhető. Arra, hogy megbízhatnak egymásban, hogy tudják, hogyan közelíthetnek egymáshoz, hogy vannak közös céljaik, közös értékrendjük. A szemináriumi közösséget egy olyan közösségnek tartom, ami ennek adhat bázist. Rektorként ilyen értelemben szeretném a közösséget inspirálni, tanárként meg ilyen értelemben a hallgatókat vezetni, segíteni.

Mik a tudományos és hitéleti munkájának legfrissebb gyümölcsei? Min dolgozik most?

Tavalyig a Vatikáni Rádióban vasárnaponként a bibliai szövegekhez kapcsolódóan elmélkedéseket írtam. Az utóbbi három évben az Ószövetséggel foglalkoztam elsősorban. Ezek az elmélkedések a múlt év végén összegyűjtve, könyv formájában is megjelentek az Új Ember könyvkiadónál *Ne félj, Sion leánya! Elmélkedések az A, B és C év olvasmányaihoz* címmel.

Májusban a Jezsuita kiadónál jelent meg egy gyűjtemény az elmúlt években írt rövid bibliai esszékkel *Virágzó mandulafát látok* címmel. Folytatódik az olvasmányoskönyv szövegének revíziója, amelyet Székely János püspök úr vezetésével kicsiny biblikus csapat végez. Nyáron vezetek majd papi lelkigyakorlatot, amelyhez jól jön az imaháttér, őszre pedig körülbelül havonként egy tanulmány leadására vannak előttem határidők.

Tavaly a NEK-en szép feladata volt a Szentatya tolmácsaként való szolgálata is. Milyen érzés volt a közelében lenni, közvetlenül neki szolgálni?

A felkérés, hogy a Szentatya személyi tolmácsa legyek a budapesti látogatása folyamán, a nyári szabadságom idején ért el hozzám. Ez azért volt jó, mert akkor nem lettem mindjárt nagyon ideges... Később, amikor az esemény közelgett, be kell vallanom, hogy nagyon izgultam. Idővel azt értettem meg, hogy a nyelvi készség, vagy a Szentatya szavainak pontos tolmácsolása a feladatnak bizonyos értelemben a kisebbik része volt, mert egyszerű szavakkal is nagyon sokat el lehet mondani. Fontosabbnak tűnt az, hogy egy nyugodt, békés és derűs légkör vehesse körül a Szentatyát abban az időben, amit Budapesten tölt. Én erre törekedtem. A Szentatya részéről is nagyon nagy nyitottságot tapasztaltam erre. Ő is rendkívüli derűvel, nagyon nagy szeretettel jött Budapestre. Tehát ezzel kapcsolatban első perceimtől fogva nagyon jó élményeim voltak. Azt érezhettem, hogy nem kell félnem attól, ami következik, mert láttam, hogy ő is milyen figyelemmel fordul mindenki iránt, akivel találkozik. Jó volt látni mindazok tiszteletét és tiszteletteljes magatartását, akik vele találkozhattak, és ugyanakkor azt a nagy szeretetet és figyelmességet, amelyet a Szentatya mindannyiunk irányába tanúsított.

Mivel tölti a szabadidejét, hogy töltődik testileg-lelkileg?

Nagyon igyekszem normális emberi
életet élni. Bár soknak tűnik, de nyilvánvalóan nem tudok többet tenni, mint ami egy emberi életbe belefér. Ezért sokszor azt gondolom, hogy inkább egy-egy feladatom nem sikerül tökéletesen... Nagyon szeretném belátni a saját határaimat. Igyekszem ápolni a szombathelyi, győri, római évekből meglévő barátságaimat, kapcsolatokat.

Fontosnak tartom az önismereti utakat, visszajelzéseket. Évek óta a pszichodráma önismereti tapasztalataiba is bekapcsolódtam. Ez ugyan nem szórakozás, de nagyon mélyen hozzájárul ahhoz, hogy az imádság és az Istenhez fordulás egy valódi emberi érési folyamat része maradhasson. A tavalyi esztendőben Roska Péter atyával és Baráth Gáborné Éva lelki gondozóval támogató csoportot hoztunk létre fiatal papok számára.

Ha tehetem, el szoktam menni futni, de az utóbbi időben azt vettem észre, hogy a budapesti aszfalton nem jó futni, mert a térdem nem viseli el, de a hosszabb sétákat, és hogyha lehet, szabadnapokon az erdőben tett hosszabb sétákat, kirándulásokat nagyon éltetőnek találom. Ilyenkor szó szerint szeretem kifújni azt, ami túlságosan megterhel, vagy ami már-már belülről megmérgez.

Végezetül mit üzen a hallgatóknak, milyen hangulatú vizsgákra számíthatnak a tanév végén?

Nem ígérhetek mást, csak vért, könnyeket és szenvedést... (nevet) Ez Churchill mondása volt a második világháború idején. Nem várom el, hogy a vizsgáknak örüljünk. Néhány évvel ezelőtt, amikor a Semmelweis Egyetem mentálhigiénés képzésén részt vettem, megdöbbentem azon, hogy húsz évvel a doktori védésem után is ugyanúgy izgulok a vizsgák előtt, mint egyetemista koromban. De ennek ellenére is azt látom, hogy nem az izgatottság az, ami megmarad, hanem az, amit az ember jó szívvel, érdeklődéssel megtanult. Emlékszem olyan tanáraimra, akiktől nagyon sokat tanultam, részben azért, mert szigorúak voltak; és emlékszem olyan tanáraimra is, akiktől sokat tanultam, és akiknek a derűs, szelíd embersége is mélyen nyomot hagyott bennem. Azt hiszem, hogy inkább az utóbbiakra szeretnék hasonlítani…

Köszönöm szépen a beszélgetést, és gyümölcsöző szolgálatot kívánok Balázs atyának.

Minden hallgatónak én is gyümölcsöző éveket kívánok, és nagyon kívánom, hogy ne unatkozzanak. Az unalom a lélek fájdalma, úgyhogy kívánom, hogy inkább izgalmas és jó dolgokban legyen részük!

Szarka Zoltán

„SENKI SE KERESSE A MAGA JAVÁT, HANEM CSAK A MÁSÉT.”*

Beszélgetés Z’zóval, vagyis Szarka Zoltán ötödéves papnövendékkel, karunk végzős hallgatójával

Milyen élmények mentén indultál el a papságra való készület útján? Milyen emlékekre gondolsz vissza a kispapságod előtti időszakból?

A szemináriumba lépés előtt tíz évet teljesen egyedül éltem, de nem magányosan: már akkor is a szentháromságos Isten megtartó szeretetében voltam. Ezeket az éveket fokozatosan engedtem át Istennek; hagytam, hogy lassan átformálja a gondolkodásomat, és rávezessen arra az Útra, amelyet nekem szánt. Tíz év türelme és szerető gondoskodása, vadhajtásaim nyesegetése kellett ahhoz, hogy lemetssze rólam mindazt a felesleget, amit ostobán és tudatlanul magammal cipeltem.

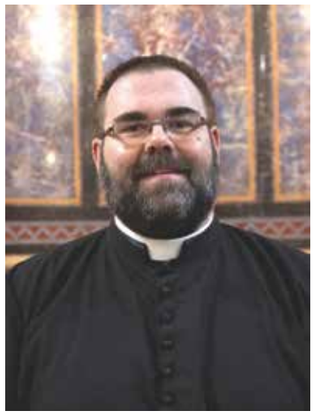

Ezalatt lélekben is igyekeztem felnőni a feladathoz, és életállapotomból is következően egyre jobban elmélyültem a lelki dolgokban. Elsőáldozó lettem, bérmálkoztam, Élet a Lélekben szemináriumot, Alpha-kurzust, sejtevangelizációs vezetőképzést, Cursillot végeztem. Öt közösségben szolgáltam alázattal és szeretettel.

Közösségi társaim is szeretettel fogadták a szolgálatomat, és visszajelzéseikből éreztem, hogy látják bennem az Isten országának építőjét, a jó szőlőmunkást. Egymástól függetlenül, a Lélek súgására négyen is megkérdezték tőlem, hogy nem akarom-e a papi hivatást választani.

Az évek során többször hallottam a Jóisten hangját, hívó szavát is; többször álmokon keresztül szólt hozzám, de makacsul mindig újabb és újabb „jeleket” kértem tőle hívásának megerősítésére, melyeket rendre meg is kaptam. Aztán egy szép napon bekopogtattam Varga László (akkor még helynök) atyához…

A kispapi évek biztosan téged is formáltak, alakítottak. Milyen változásokat fedezel fel saját életedben, személyiségedben?

Erre egyértelmű válaszom: az istenkapcsolatom erősödése. A kezdetben kötelességként megélt napi rutin, az imák, elmélkedések, szentségimádások, lassan és észrevétlenül beépültek az életembe, és ma már hiányként élem meg az elmaradásukat. Ennek következménye az a lemondani tudás, ami szintén fokozatosan erősödött meg bennem a szemináriumi évek alatt. Ahogy Avilai Nagy Szent Teréz is mondja: „Ha Isten a tiéd, semmid nem hiányzik: egyedül Isten elég!” Igyekeztem szinte mindent hátrahagyni a korábbi életemből, hogy osztatlan szívvel figyelhessek a Jóisten vezetésére.

A készület idején sokszor nehézségekkel és küzdelmekkel is szembe kell nézni. Ha fel tudsz idézni ilyeneket, akkor ezekkel kapcsolatban milyen módon fedezted fel Isten közelségét, segítségét, támogató jelenlétét?

Amikor Isten erre az Útra hívott, megígérte, hogy velem lesz mindvégig, és megsegít a nehéz időszakokban is. Ezt a segítséget és támogatást minden nap érzem. Nélküle egyáltalán nem lennék képes megfelelni az elvárásoknak, követelményeknek. Ennek ellenére persze sokszor voltam kishitű, és figyelmen kívül hagytam az Ő mindenhatóságát.

*1Kor 10,24

Sokszor izgultam dolgozatok és vizsgák előtt; sokszor aggódtam egy-egy liturgia helyes végrehajtása miatt – pedig mennyire nem kellett volna… Mindenhol ott volt az Úr és hűségesen támogatott. Sokszor segítőkész kispap- és diáktársak vagy éppen megértő professzorok személyében…

Ha ki kellene emelned örömteli és boldog időszakokat, történeteket, mi volna az, amit biztosan felemlegetnél?

Most nem igazán a poénos szituációk jutnak eszembe, bár azokból is volt bőven… Nagy örömként éltem meg a társaim és professzoraim szeretetét és tiszteletét. Az igazán mély lelki beszélgetések maradtak meg bennem, amellyel sok társam megtisztelt barátot, idősebb testvért vagy „kisatyát” látva bennem. Nagy szeretettel és igaz tisztelettel nézek én is rájuk. És nem azért, mert „szentek”, és ott ragyog a glória a fejük körül! Hanem azért, mert valahányszor elesnek a „szűk kapuhoz” vezető Úton, mindannyiszor fel tudnak állni nap mint nap a jóságos Atya szeretetébe kapaszkodva. Nagyszerű példaképek számomra. Többen közülük már papként, diakónusként vagy hitoktatóként szolgálnak.

A szentelések közeledtével milyen érzések vannak a szívedben? Milyen Istennel együtt megélni ezt a közeledést? Hogyan készülsz e jeles eseményekre?

Csak hála és alázat van bennem. Ahogy Pál apostol, én is csak a gyengeségeimmel dicsekszem, hiszen azok által dicsőíthetem meg a Mindenható Istent. Ő az, aki kipótolja a hiányosságaimat és erőt ad a szolgálathoz. És mivel rendszeres, napi kapcsolatot tartok a kaposvári társaimmal, barátaimmal és ismerőseimmel, állandóan hallom a nyáj „bégetését” leendő pásztora után. És ez hatalmas erőt és motivációt ad a készülethez. „Te vagy, Uram, én reményem, ne hagyj soha szégyent érnem!” – imádkozom gyakran.

A lelkipásztorkodás terén sok lehetőség, irány van, ami mentén el tudsz indulni. A pasztoráció mely ágai állnak hozzád legközelebb? Miben érzed azt, hogy még kell egy kicsit fejlődnöd? Ezekkel kapcsolatban van benned félelem, vagy inkább várakozással tekintesz annak jobb megismerésére?

Semmi félelem nincs bennem. Csak vágy a hasznos szolgálatra. Tanárként nagyon közel áll hozzám a tanítás minden formája: a hitoktatástól kezdve a jegyeskurzuson át a prédikációig. A jó szavak művelőjének érzem magam, ez áll hozzám a legközelebb. Egyszerűen csak kiállni és minden sallang nélkül elmondani, hogy a Jóisten megváltott engem, szeret és visszavár az atyai házba. És ha velem ezt tette/teszi, akkor veled is ezt fogja tenni, ha beengeded Őt

a szívedbe. Ha ennyit tovább tudok adni, már nem lesz hiábavaló a szolgálatom.

Koromból és alkatomból kifolyólag nem erősségem a zarándoklat – főleg a gyalogos… De bízom a Jóisten találékonyságában: biztosan megsegít ezekben a helyzetekben is.

Te már sokéves tanítás után, gazdag élettapasztalattal kerültél a szemináriumi és az egyetemi közösségbe. Milyen volt a munkás évek után újra beülni az iskolapadba? Hogyan tudtad felhasználni tapasztalataidat a készületi időszakban?

Tanárként semmi nehézséget nem okozott beülni a huszonévesek közé, hiszen előtte közel két évtizedig éppen ezt a pár évvel fiatalabb középiskolás korosztályt tanítottam. Jó volt erre az öt évre újra huszonévesnek lenni! Jó volt együtt küzdeni és derülni a társaimmal. Jó volt tisztelettel hallgatni a professzoraink előadásait, akik hatalmas tudásról tettek tanúságot minden alkalommal. Idősebb korom tapasztalatai valóban sok olyan helyzetben segítettek ki, ahol a régi „békebeli" tudásra volt szükség. De tisztelettel adózom diáktársaim előtt, akik fiatal koruk ellenére is igen jól tájékozottak a világ dolgaiban, és komoly véleményük van a jelenkor tudományos, egyházi vagy közéleti eseményeiről.

Utolsó szemináriumi évedben karunk Diákbizottságának egyházi vezetője voltál. Hogyan élted meg ezt a feladatkört? Milyen volt a közös munka a világi hallgatókkal együtt?

Bevallom, annak ellenére, hogy elsős korom óta tagja voltam a Diákbizottságnak, kissé megijedtem, amikor az előző egyházi kari duktor felkért ill. javasolt erre a szép, de igen „munkás" feladatra. Mert más dolog, ugye, tagként elvállalni egy-egy feladatot, és megint más az egész tanévet átlátni és a különböző programokat felelősségteljesen megszervezni. Egyedül nem is tudtam volna csinálni. Köszönettel tartozom a világi duktortársamnak és az egész Diákbizottságnak, azoknak a lelkes embereknek, akik mellém álltak a feladatokban.

Sokszor mondtam a társaimnak, hogy mi azért dolgozunk, hogy a többieknek jó legyen. „Senki se keresse a maga javát, hanem csak a másét" – ahogy Pál apostol is tanítja az 1Kor 10,24-ben. Szeretném, ha ez a szentírási idézet kint lógna a Diákbizottság irodájának falán, hogy mindig emlékeztesse a jövendő DB-seket arra, hogy mi a helyes irány a szolgálatukban.

Sok hiányosságot látok magamban az elmúlt öt évre viszszatekintve, de egy biztos: a Diákbizottság egyházi elnökeként végzett tevékenységemre emelt fővel tekintek. Ami tőlem tellett, és amihez a Jóisten erőt adott, azt legjobb tudásom szerint a legnagyobb szeretettel megtettem. Nagy örömmel töltene el, ha azt látnám, hogy nem volt hiábavaló a szolgálatom.

Csupor Márton

Tomanovics Katalin

VONZÓBBÁ LEHET-E TENNI AZ EGYHÁZAT ÉS A HITOKTATÁST A MAI FIATALSÁG KÖRÉBEN?

A hit Jézus Krisztus ajándéka számunkra. Ahogyan az elmúlt sok évszázadban, úgy a mai generációt is sok minden befolyásolja a vallás területén is. A gyors modernizáció, az erős társadalmi nyomás, a külsőségek fontossága mindmind hatással vannak a fiatalok gondolkodásmódjára. Hatások alatt többek között azt értem, hogy az internet és az okostelefon szinte már bárki számára elérhető és a döntő többség ezek által informálódik. Ez nem is lenne probléma, viszont fejlődő világunkban nagyon elenyésző számban van arra igény, hogy a mai generáció megfelelő információt kapjon a vallás kérdéséről. Emellett a család szintén nagy befolyással rendelkezik a hitre való nevelés tekintetében. Hiszen nagy hatással van ránk az, amit otthon láttunk, tapasztaltunk, illetve, amit szüleink át szeretnének adni nekünk, és ami még fontosabb, amit be is fogadunk.

A tapasztalható tendenciák alapján csökken a hagyományos egyházi intézményekhez kötődő vallásosság. Mindezeket figyelembe véve úgy gondolom, hogy ennek hátterében az érdektelenség áll a hit iránt. Annak érdekében, hogy az Egyház és a hit elfogadhatóbb legyen a mai generáció körében, mindezeket a szempontokat szükséges lenne figyelembe vennünk. Véleményem szerint fontos lenne támpontokat keresnünk, melyek által tudatosan lenne lehetőség számukra érdekeltté tenni a hit kérdését, annak minden szépségével együtt. Fontosnak tartom az iránymutatást. Mindenkinek meg kell találnia a saját hitét, aki pedig útmutatásra vár, annak segíteni ebben.

Mindezek fényében saját tapasztalat alapján szeretnék véleményt mondani. Mint minden ember életében, nálam is előfordultak nehezebb élethelyzetek, melyeken szükségszerűen kénytelen voltam továbblépni. Mint tudjuk, az élet nem áll meg, az ember pedig küzd azért, hegy megteremtse maga számára a legjobb életkörülményt. Én évek után, hasonló szituációban tértem vissza Istenhez. Fontos pillanat volt ez az életemben, hiszen nem csak a saját életmódom és gondolkodásom változott meg, hanem szívemen kezdtem viselni a vallás kérdését. Számomra többek között fontos a zene és a művészet.

Véleményem szerint több lehetőséget kellene biztosítani a fiatalok számára közös programban való részvételre, ahol keresztény programok keretein belül jobban megismerik egymást és a hitet. Mivel a mai fiatalság döntő többsége a másik véleményének ad igazat, illetve elengedhetetlen, hogy ki mit gondol róluk, fontosnak tartanám olyan események szervezését, ahol mind együtt ismerkednek meg az Egyházzal. Közös kirándulások, akár az osztállyal, illetve koncertek, vagy akár egy művészeti kiállítás, ahol lehetőségük lenne egymásnak átadni bármilyen tapasztalatukat. Úgy gondolom ezek mind példamutatóak lehetnének számukra, amennyiben még fiatal korukban lenne lehetőségük megismerkedni kereszténységgel.

„*Szeressétek egymást! Amint én szerettelek benneteket, úgy szeressétek ti is egymást!*" (Jn 13,34)

MINISTRÁLJANAK-E LÁNYOK A SZENTMISÉKEN?

A lányok ministrálása elég megosztó kérdés még napjainkban is. Kíváncsi voltam, hogyan vélekednek erről a Központi Papnevelő Intézet kispapjai, ezért megkérdeztem Farkas Ákos és Hasap Ferenc másodéves, valamint Illyés Dávid ötödéves papnövendéket.

Mint ismeretes, a témánk a lányok ministrálása lesz. Rögtön bele is csapnék a közepébe. Szerintetek jó-e, ha a lányok is ministrálnak a szentmiséken?

Ákos: Úgy gondolom, hogy vannak olyan kérdések katolikus közösségeinkben, amit természete, összetettsége vagy bizonyos ideológiákkal való konfrontációja miatt nem lehet egyszerűen megválaszolni anélkül, hogy bizonyos embereket meg ne bántanánk. Ez a kérdés is ide tartozik, ezért szeretnék hátra lépni egyet és feltenni a kérdést: lehet-e egy lány ministráns? Valószínűleg mindannyiunk számára ismeretes a két véglet e területen. Az egyik: „Nem, mert mindig is fiúk ministráltak, és a nőktől egyébként is félni kell." A másik: „Igen, természetesen, hogyne ministrálhatnának nők is. Ha rajtam múlna papok is lehetnének. Végül is nem a középkorban vagyunk." Elutasítva a két szélsőség abszurditását bizony venni kell a fáradságot, hogy az ember megismerje az Egyház valódi szándékát a hagyomány fényében ezzel kapcsolatban.

Dávid: Amikor Veszprémben töltöttem a gyakorlati évemet, a Szent László Plébánián kellett szolgálatot teljesítenem. Ott a templomban szép számban voltak ministránsok – és java részük lány. Az ott töltött tizenegy hónap számomra igen csodálatos volt. Nemcsak azért, mert szép emlékek fűznek hozzá, hanem azért is, mert ott tapasztaltam meg életemben először, amikor a ministránsokat kellett vezetnem. Együtt járultunk hozzá ahhoz, hogy a legszentebb áldozatot a pap be tudja mutatni. Nagyon szép liturgiát tudtunk asszisztálni. Bár voltak kis hibák vagy apró meglepetések, de azt elmondhatom, hogy a kis csapat mindig szívvel-lélekkel vett részt a szentmisén. Köztük volt egy „kisasszony", aki most már elsős gimnazista. Szépen ministrál, és hihetetlen memóriája van; aki emlékezett minden nagyobb liturgiára, arra, hogy hogyan végezték itt a templomban a hajdani elődök. Ez nagy segítség volt számunkra, hiszen az atyával együtt mi újak voltunk ebben a közösségben, és még nem ismertük az ottani szokásokat. „Ő a Szent László Templom szertartója" vagy „Jobban tudja, mint mi!" mondtuk nevetve az atyával, és segít a János atyának mind a mai napig. Ha engem kérdezel, hogy „Vajon a lányok ministráljanak a szentmisén?", a válaszom: „Persze, hogy igen!"

Ferenc: Olyan helyen nőttem fel, ahol lányok is ministrálhattak. Nővéreim is végezték ezt a szolgálatot. Én hat évesen kezdtem el, és huszonkét év ilyen jellegű szolgálat alapján alapvetően nekem semmi problémám nincs azzal, hogy nem csak fiúk képviseltetik magukat az oltár körül.

Ákos: Otthoni plébániámon vannak fiúministránsok, és vannak máriás-lányok. Míg a fiúk az oltár közvetlen környezetében tevékenykednek és segítenek a szentáldozatot bemutató papnak (tartják a gyertyát, kezelik a boros- és vizesampolnákat, stb.), addig a lányok – elsősorban nagyobb ünnepeken – viszik a lobogókat valamint a Szűzanya képét a körmenetekben, és olykor felolvasói szolgálatot is vállalnak. Egyes helyeken az ő feladatuk a válaszos zsoltárok éneklése, vagy gyertyát tartanak kezükben áldoztatáskor a Szentség mellett szimbolizálva az okos szüzeket, akiknek lámpásából nem fogy ki az olaj. Olyankor pedig, mikor

különösebb feladatuk nincsen, a szentély előtti részen van számukra elkülönített hely. A liturgikus funkciók ilyen fajta megosztását én példaértékűnek tartom.

Ákos, az imént említetted, hogy figyelembe kell venni az Egyház valódi szándékát a hagyomány fényében, ha meg akarjuk válaszolni ezt a kérdést. De mi egyáltalán az Egyház szándéka ezzel kapcsolatban?

Ákos: *Én úgy látom, megfigyelhető egy folyamat, ami a nők oltár körül elfoglalt helyét illeti.* Egészen a II. Vatikáni Zsinatot követő időkig a liturgia alatt nem léphetett be nő a szentélybe (a nászmisét kivéve), legyen akár gyermek vagy felnőtt. Ezt tükrözi a ma is érvényben lévő, a szent zenét szabályozó, 1967-ben megjelent Musicam Sacram instrukció. Ennek 23. pontjában azt olvashatjuk, hogy *„amikor az énekkarban nők is vannak, azt a szentélyen kívül kell elhelyezni."*[1]
Később az új kánonjogi kódexben azt lehetet olvasni: *„A világiak ideiglenes megbízás alapján a liturgikus cselekményekben betölthetik a lektor szerepét; ugyancsak minden világi gyakorolhatja a jog előírásainak megfelelően a kommentátor, a kántor feladatát, vagy más feladatokat."*[2]
1994-ben az Istentiszteleti és Szentségi Kongregáció tisztázta, hogy nők is szolgálhatnak az oltárnál, azonban hozzátette: *„Mindig is nagyon helyénvaló lesz követni azt a nemes hagyományt, hogy fiúk szolgáljanak az oltárnál. Mint ismeretes, ez a papi hivatás megnyugtató fejlődéséhez vezetett. Így a ministráns fiúk támogatásának kötelezettsége mindig is megmarad."*[3] Ezt 2004-ben aztán azzal egészítette ki, hogy bár a püspök engedélyezheti egyházmegyéjében a lányministránsok alkalmazását, annak megítélését viszont, hogy ez valóban szükséges-e, a plébánosra bízza. Hiszen az, hogy egy adott keresztény közösség hogyan fogadja a lányministránsok szolgálatát, nagyban függ a társadalmi, kulturális, helyi sajátosságoktól. Amíg például egy nagyvárosi közeg talán nem látna különösebb problémát abban, hogy a fiúk és lányok együtt ministráljanak az oltár körül, addig egy hagyományosabb, például vidéki plébánia közösségében már nagyobb ellenállást keltene, hiszen a lányministránsok alkalmazása nem csupán liturgikus kérdés, hanem közösségi is. Nem csupán bizonyos előírásokat, hanem a közösség lelki igényeit is figyelembe kell venni. Szem előtt kell tartani a Szentszék azon javaslatát, hogy amennyire csak lehetséges, tartsák meg azt a szokást, hogy csak fiúk szolgáljanak.
A fent említett folyamat mai állapotát pedig a Ferenc pápa által 2021. január 10-én kiadott *Spiritus Domini* motu proprio jelzi. A 230. kánont úgy módosította, hogy már nők is lehetnek felavatott lektorok és akolitusok.[4]

Tehát akkor az Egyház kicsit enyhült a kérdés tekintetében, de azért jobbnak tartja, ha csak fiúk ministrálnak a szentmiséken, ha jól értem.

Ákos: Azt látjuk, hogy az elmúlt harminc évben megnőtt a nők jelenléte az oltár körül. Sőt úgy tűnik egyre nagyobb szerepük van az Egyház életében, amit sok, az Egyházon kívüli hang is támogat. Ezzel egyidejűleg azonban óvakodni kell attól, hogy a liturgia a politikai nemek harcának színterévé váljon.

Lassan beszélgetésünk végéhez érünk. Kérlek benneteket, meséljetek még arról, hogyan látjátok: ha ti plébánosok lesztek Isten kegyelméből, akkor engedélyezni fogjátok-e a lányoknak, hogy az oltár körül ministránsként tevékenykedjenek?

Ferenc: Ha eljön az idő, *újdonsült* plébánosként egy ideig mindenképp hagyni fogom, hogy minden a korábbiaknak megfelelően történjen, hiszen feltehetően egy már meglévő közösségbe kerülök. Amennyiben szükségét vagy

1 *Musicam Sacram,* 1967. 23.c.
2 *CIC.* 230. kánon 2.§.
3 *Notitiae, 1994*/2

4 Ferenc pápa, *Spiritus Domini,* 2021 június 11.

igényét látom, hogy változás történjen bármelyik irányba, akkor kezdeményezni fogom ezt. Például, ha már nagyon sok ministráns lenne, akkor akár, mint ahogy Ákos már korábban említette, a máriás-lányok csoportját is létre lehetne hozni. De semmiképp sem fogok úgy odamenni egy helyre, hogy akkor én most eltiltom a lányokat a ministrálástól.

Ákos: Saját elsődleges szempontom ebben a kérdésben mindig is a női méltóság, a női élet nagyszerűsége. A nők természetüknél fogva mindig nyitottabbak a spiritualitásra, jobban mozognak az élet forrása körül. Hovatovább még két lábon járó szentélyeknek is tekinthetjük őket, hiszen az anyaméh Isten kisajátított szentélye, melyben a teremtés műve a mai napig folytatódik. Úgy gondolom, hogy az elhangzottakon kívül még számos szempont alapján kellene, illetve lehetne körbejárni ezt a témát. Nem csak liturgikus vagy kánonjogi, hanem antropológiai, mariológiai sőt pedagógiai szempontból is. Még talán szakdolgozat-témának is kiváló lenne. Én magam azt az álláspontot képviselem, hogy lehetőleg csak fiúk ministráljanak, illetve a liturgikus funkciók hagyományos megosztását szorgalmazom.

Dávid: Ha a Jóisten engedi, és már áldozópapként szolgálhatok az Anyaszentegyházban, én személy szerint nemcsak engedni, hanem támogatni is fogom őket. Ha a Római Katolikus Egyház már régóta engedi, akkor én miért tiltsam meg? Már annak örülni fogok, ha vannak ministránsok a szentmisén. Bárki jöhet, aki alkalmas és méltó hozzá. Nemtől, kortól, társadalmi beosztástól függetlenül, aki szeretne hozzájárulni a legszentebb áldozathoz. Ne fosszuk meg egymást ettől az élménytől! Ne legyünk passzívak! Ne legyünk ellenségek ebben a kérdésben!

Köszönöm szépen a véleménymegosztást a Központi Papnevelő Intézet három papnövendékének. Úgy vélem, gondolatébresztő beszélgetés volt.

Akik pedig a téma kapcsán kifejtenék számunkra véleményüket, vagy ellenvéleményüket, nyugodtan írják meg a következő Effata-ba, hogy a sokféle nézőpont által is egyre gyarapodjunk.

Jeso Eszter

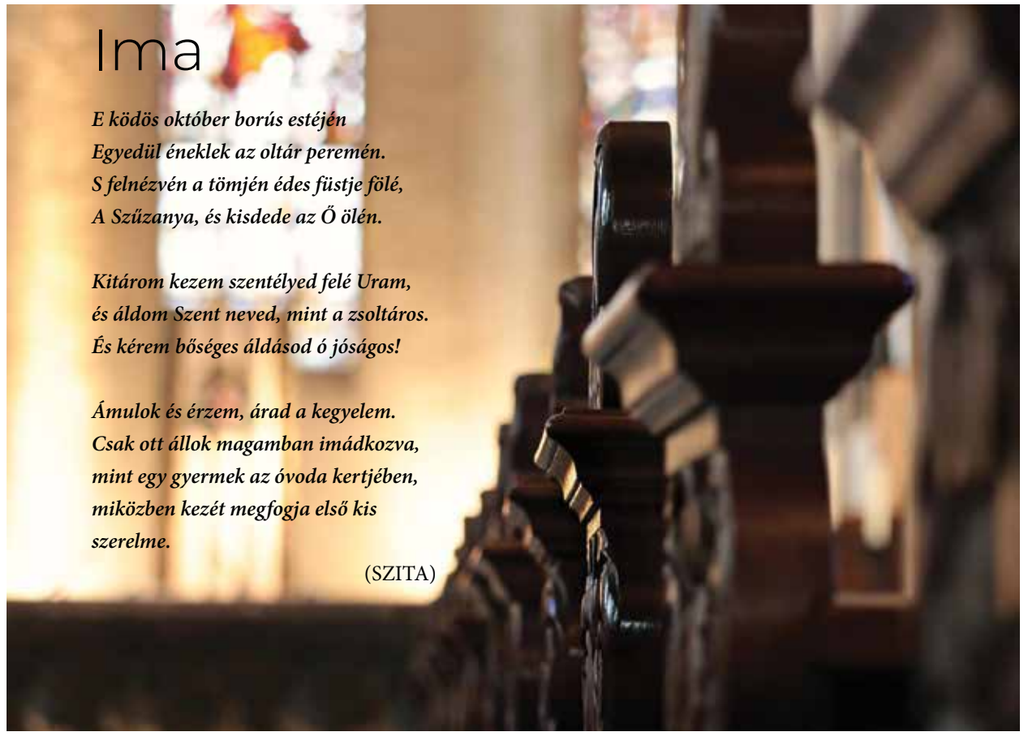

Ima

E ködös október borús estéjén
Egyedül éneklek az oltár peremén.
S felnézvén a tömjén édes füstje fölé,
A Szűzanya, és kisdede az Ő ölén.

Kitárom kezem szentélyed felé Uram,
és áldom Szent neved, mint a zsoltáros.
És kérem bőséges áldásod ó jóságos!

Ámulok és érzem, árad a kegyelem.
Csak ott állok magamban imádkozva,
mint egy gyermek az óvoda kertjében,
miközben kezét megfogja első kis
szerelme.

(SZITA)

FT. GÁJER LÁSZLÓ ATYA IMÁJA A BÉKÉÉRT

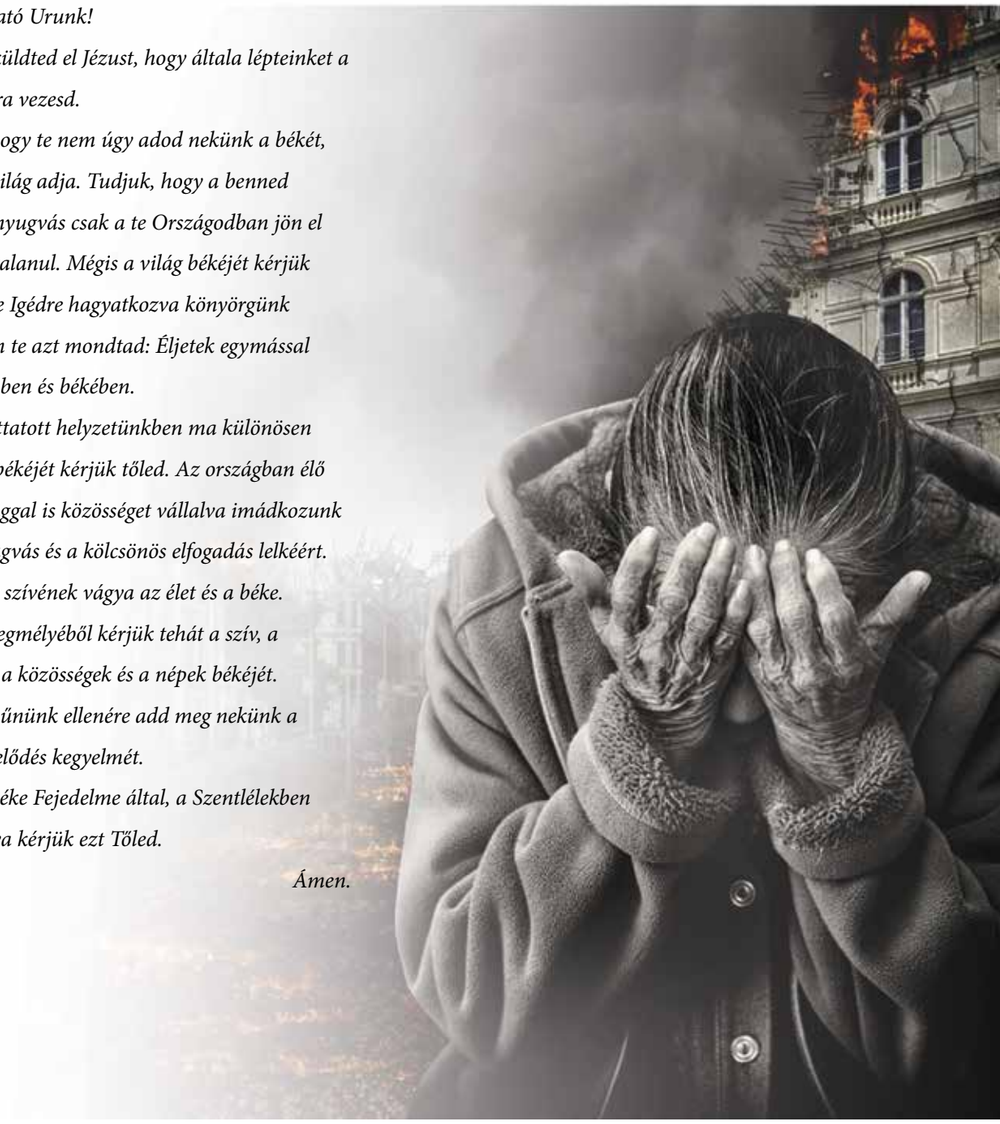

Mindenható Urunk!
Te azért küldted el Jézust, hogy általa lépteinket a béke útjára vezesd.
Tudjuk, hogy te nem úgy adod nekünk a békét, ahogy a világ adja. Tudjuk, hogy a benned való megnyugvás csak a te Országodban jön el maradéktalanul. Mégis a világ békéjét kérjük tőled. A te Igédre hagyatkozva könyörgünk így, hiszen te azt mondtad: Éljetek egymással egyetértésben és békében.
Szorongattatott helyzetünkben ma különösen Ukrajna békéjét kérjük tőled. Az országban élő magyarsággal is közösséget vállalva imádkozunk a megnyugvás és a kölcsönös elfogadás lelkéért.
Az ember szívének vágya az élet és a béke. Lelkünk legmélyéből kérjük tehát a szív, a családok, a közösségek és a népek békéjét.
Minden bűnünk ellenére add meg nekünk a kiengesztelődés kegyelmét.
Jézus, a Béke Fejedelme által, a Szentlélekben imádkozva kérjük ezt Tőled.

Ámen.

IMÁNK AZ EGYETEMÉRT

Kérünk Téged, Urunk, fogadd el ezt az imát egyetemünk egységéért, a minket tanító atyákért és tanárainkért, a szeminaristákért és elöljáróikért, a hallgatókért, és mindenkiért, aki egyetemünkhöz tartozik. Hogy megvalósuljon Jézus Krisztus szándéka, hogy mindnyájan egy legyenek mint Te, Atyám, bennem és Én benned, úgy ők is egy legyenek bennünk, és így elhiggye a világ, hogy Te küldtél engem.

Ámen.

Quaesumus Te, Domine, suscipe hanc orationem pro unitate Universitatis nostrae, pro Patribus necnon Doctoribus, qui nos docent, pro alumnis seminarii eorundemque praepositis, necnon pro studentibus et omnibus, qui ad nostram universitatem pertinent. Da ut propositum Jesu Christi perficiatur, ut "omnes unum sint, sicut tu, Pater, in me et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint, ut mundus credat quia tu me misisti".

Amen.

Adventi lelki nap Fábry Kornél atyával

Educati-on

Farsang

Farsangi hangulat

Szentségimádás a kápolnában

Vincze Krisztián atya óráján a februári nyílt napon

„Esteledik, és a nap már lemenőben... “ (Lk 24,29)